

Meftun.Art

Sanat ve Edebiyat Dergisi

www.meftun.art

NO 01 - EKİM
2020

*Belki de yeni bir başlangıç
yapmanın vaktidir*

Sabahattin Ali

Meftun.Art
Sanat ve Edebiyat Dergisi

www.meftun.art tarafından hazırlanmıştır
İnstagram / meftun_art

İmtiyaz Sahibi: Meftun.Art Yayıncılık
Genel Yayın Yönetmeni: Emre Karataş
Sanat Yönetmeni: Melike Çan
Editör: Begüm Gür

İletişim: www.meftun.art/iletisim
infomeftun.art@gmail.com

Yazarlar

Badel Deniz Kenet • Begüm Gür • Emre Karataş • Arda Çağan Güven
Yağmur Dalaklı • Melike Çan • İdil Avan • Sara Temoçin

İllüstrasyon, Fotoğraf

Ayça Oğur • Üveys Erkol • Emre Karataş • Begüm Gür
Umay Gür • Eren Karataş • Melike Çan

Grafik Tasarım

Emre Karataş • Nazan Bağ

Telif Hakkı © 2020 Tüm hakları saklıdır.
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar
elektronik ortamlar da dahil olmak üzere
yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

SUNUŞ

Edebiyat bize yaşamadığımız, yaşayamadığımız ya da yaşayıp da farkına varmadığımız hayatlar hediye eder. Biz de bu düşünce ile yola çıkıyoruz. Amacımız aslında en başında düşüncelerimizi başkaları ile paylaşmaktı lakin yeni fikirler daima şüphe ile karşılanır, genellikle de aleyhte olarak; buna karşı hiçbir mantıki sebep de gösterilemez, çünkü ona daha alışılmamıştır. Ama şunu unutmamalıyız ki fikirler kullanılmadıkça yararsızdır, onların değerinin kanıtı uygulanmalarıdır. O zamana kadar da fikirler tıpkı kozasının içindeki bir tırtıl gibidir. Değişim, potansiyel ve özgünlük, özgürlükle kanat çırpır. Biz de buna ithafen harekete geçiyoruz. Nereye kadar ilerleyeceğimizi bilmiyoruz fakat sınırı koyan zihindir. Zihin bir şeyi yapabileceğini kestirebildiği sürece başarılı olur. İnandığın sürece her şeyi yapabilirsin. Belki de yeni bir başlangıç yapmanın vaktidir. Ne dersin?

İÇİNDEKİLER

- 6 Canım Aliye Ruhum Filiz Sergisini Geziyoruz
- 8 Sabahattin ile Şiir Üzerine Sohbet
- 10 Ali Sabahattin
- 13 Kitap İncelemeleri
- 18 Sıradan Bir Yağmur Damlası
- 19 Ölüme Yatmak
- 20 Ördeksiz
- 22 Tablolar ve Gizem Dolu Hikayeleri
- 26 Cemal Süreyya Cemal Süreya'yı Anlatıyor
- 28 Tesadüfler Silsilesi
- 30 Olağanüstü Tesadüfler Ülkesi
- 36 Film Sanatı
- 38 Filmde Ses Dizaynının İşlevi
- 40 An Autumn Afternoon (YasujironOzu, 1962)
- 42 Rome, The Open City (Roberto Rossellini, 1945)
- 43 Breathless (Jean - Luc Godard - 1960)
- 45 Renkli Karanlık ve Can Acısı
- 46 Söğüdün Şarkısı
- 47 Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bizler Gazeteci Olsak Nasıl Olurdu ?
- 53 Renkli Karanlık ve Can Acısı Şiirleri
- 54 Duyulan Notlar
- 55 Özür Dileriz, Selam Olsun
- 56 Ben Kadınım

Genel Yayın Yönetmeni
Emre Karataş

Sanat Yönetmeni
Melike Çan

Editör
Beğüm Gür

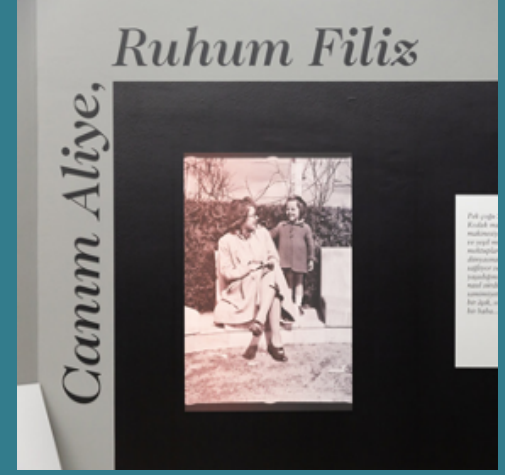
www.meftun.art

SABAHATTİN ALİNİN DAHA ÖNCE BU FOTOĞRAFLARINI HİÇ GÖRMEDİNİZ

CANIM ALİYE RUHUM FİLİZ SERGİSİNİ GEZİYORUZ

Yapıkredi'nin 75. yılı için düzenlediği ülkemizin miraslarına sahip çıkma adı başlığı altında oluşturduğu sergidir. Sabahattin Ali'yi daha iyi tanımak için oluşturulan bu sergide Sabahattin Ali'nin kendi çektiği, eşinin çektiği daha önce hiçbir yerde yayınlanmayan fotoğraflara ve mektuplara yer verilmiştir. Yapıkredi Bomontiada'nın ev sahipliği yaptığı bu sergide Sabahattin Ali'yi bir eş, iyi bir baba ve yazar olarak hem kendi hayatının detaylarını hem de ailesini, eşini ve kızını tanıma fırsatı buluyoruz. Sabahattin Ali'nin kızıyla yapılan röportajlar ve binlerce fotoğraf arasından seçilen bu altın değerli taşıyan fotoğraflar bize güzel bir görsel şölen ve sıcak bir aile ortamını da yansıtıyor.

"EVİMİZDE DOĞRU DÜZGÜN EŞYA YOKTU BELKİ AMA ..."

Her biri siyah beyaz donuk bir fotoğraf olsa da sergiyi gezdikçe o resimler de canlanıyor, hareketleniyor ve size bir karede ünlü yazarın hayatından birçok bilgi sunuyor.

Bu fotoğraf dizisinde Sabahattin Ali'nin kızı Filiz'i görüyoruz. Aslında bu fotoğraflar Filizin ilk adım atışından büyümesine kadar olan küçük kızı da görmemizi sağlıyor. Fotoğrafları gezerken dikkatimi çeken Filiz'in uzun örgü saçlarına takılmış büyük ve sevimli olan kurdeleleri oluyor. Hemen her fotoğrafında rastladığımız bu kurdeleleri oldukça sevdiğini anlamak çok zor değil. Evlerinin oturma odasında çekilen bu

fotoğrafları gelin de yakından inceleyelim. Fotoğraflarda bazen kızını çeken Sabahattin Ali, bazen de eşini çeken bir Aliye görüyoruz. Bazen okula gitmeden ve uykulu gözleriyle çekilen bir Filiz kameranın önünde bazen de plansız ve doğal Sabahattin Ali pozlarıyla karşılaşıyoruz.

Trende çeşitli fotoğrafları olan bu aile trenle yolculuk yapmayı da bir hayli seviyor.

ALİYE VE FİLİZ TRENLE YOLCULUK YAPARKEN ÖN CAMDAN KIZINI VE EŞİNİ ÇEKEN SABAHATTİN ALİ'YE POZ VERİYOR

Yandaki iki fotoğrafta Sabahattin Ali'nin evinde bulunan geniş kitaplığının bir kısmını görüyoruz. Aliye ve Sabahattin Ali'nin yer değiştirerek çektiği kurgu fotoğraflar da bunlara eşlik ediyor. Her kesimden farklı tarzları ve dilleri okuyan Sabahattin Ali'nin kızı Filiz'in de geniş bir kitaplıkla büyüdüğünü ve hayatının her kesiminde okumak olduğunu bu fotoğraflardan çıkartabiliriz.

Fotoğrafa düşen gölgelerden oturma odasının karşısında balkon olduğunu anlıyoruz. Balkonun ailenin hayatında ne kadar çok yer kapladığına da değinmek isterim. Çoğu vaktini balkonda geçiren bu aile, fotoğraf karelerine de bunu çok iyi yansıtmıştır. Sergide hemem hemen her fotoğrafta balkonda vakit geçiren ailenin fotoğrafları vardı. Ankara'nın işlek caddesinde oturuyorlardı. Evleri bir yatak odası oturma odası ve mutfaktan oluşsa da gökyüzüne bakabilecekleri 3 tarafı açık uzun bir balkonları vardı. Ve onlar son derece mutluydu." Yan komşuyla aramızda sadece basit bir bariyer tarzı bir şey vardı ve ben sürekli ordan geçerek tüm balkonu baştan başa dolaşıyordum." Diyen Filiz o balkonda çokca anı da biriktirmişti.

ANNESİ ÇAMAŞIR ASARKEN DİZİNİN DİBİNDE KİTAP VE KAĞITLARLA OYNAYAN FİLİZ

O zamanlarda sokağa çıkma yasakları sürüyordu ve herkesten pencerelerini siyah perdelerle kapatmaları isteniyordu. Sabahattin Ali ve eşi Aliye de bu işi ironikleştirerek fotoğraf çekilmişlerdir.

Hazırlayan: Begüm Gür

Belki de yeni bir başlangıç yapmanın vaktidir

SABAHATTİN ALİ İLE ŞİİR ÜZERİNE SOHBET

Markopaşa Yazıları ve Ötekiler kitabından aldığımız bu sohbet tarzı yazıda Sabahattin Ali'ye şiir hakkında düşünceleri soruluyor. Ve Sabahattin Ali'nin fikirleriyle birlikte şiir üzerine güzel bir sohbe başlıyoruz.

-Senin için şiir nedir Sabahattin?

- Şiir bence muayyen bir ifade tarzıdır. Heyecanların ifadesidir. Bunun tarif edilebileceğini sanmıyorum.

-Yeni şiirler niçin kafiyesiz ve vezinsizdir?

- Kafiye üzerinde ısrar edilmesini anlamıyorum. Dünya edebiyatında yer tutmuş çoğu şiirde kafiye yoktur. Ne Homer'de ne Dante'nin İlahi Komedyasında kafiyeye rastlanır. Schiller'in bütün piyesleri kafiyesizdir. Faust'un yarısından çoğunda kafiye yoktur. Bu da bize kafiyenin zorunlu olmadığını gösterir.

-Peki ya şiirde mantık ve mana?

- Her şiirde kendine göre mantık ve mana vardır. Soyut bir şekilde şiiri yazmak istemiş olan dahi zihinler mantıklı ve manalı olan bir faaliyetin sonucudur. Yeni şiirlerde de mantık ve mana vardır. Ancak şair hiç olmazsa iki kişinin anlayabileceği cinsten bir hisse tercüman olmalıdır ki sosyal bir iş yapmış olsun!

-Necip Fazıl Kısakürek , "Ben şiir ve sanatta henüz 'gençler' diye bir zümre göremiyorum diyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

-Necip Fazıl'ın iddiası doğrudur. Çünkü bunu iddia eden büyük şairin, değil herhangi bir zümrenin mevcudiyetini, kendinden başka herhangi bir şekilde mahlukat, hatta bitki ve cansızların mevcudiyetini bile kabul edeceğinden şüpheliyim.

Akşam, 23 Eylül 1940

Begüm Gür

ALİ SABAHATTİN

20. yüzyılın başıydı. Büyük bir imparatorluğun son demlerinde asker bir babanın çocuğu olarak dünyaya geldim. İstanbul'un asil ve eski bir ailesinin çocuğu idi babam. Ali Selahattin... İsmi çok sevdiğimden kendimden Ali Sabahattin diye bahsedeceğim.

Babam çok iyi büyütülmüş, terbiye edilmişti, askerliği o zamanların en şerefli mesleği olarak gören ailesi kendisini Harbiye'ye vermiş oradan subay çıkmıştı. Tam otuz yaşında ve yüzbaşı rütbesindeyken Edirne'nin Eğri dere bucağında bulunuyordu. Ve tam da bu arada alaydan yetişme teğmen olan birinin kızını gördü. Annem Hüsniye Ali.

Kardeşim Fikret'in doğumunda, yaşının acemiliğini ve Çanakkale harbinin birden yorgunluğunu taşıyamayan annemin ruhu hastalandı. Adeta aile ağacımızdan kopup düşme girişimlerinde bulunan bir yaprak gibi. Çanakkale'den ayrılmak istediğinin sinyallerini veriyordu bize.

Babamın yanından Çivril de asker olan dedemin yanına gidiyorduk. O karmakarışık devirde o berbat yolculuk şartları içinde annem gibi beceriksiz bir kadının iki küçük çocukla bu kadar uzun yolculuğa nasıl çıktığına halen şaşıyorum. Cephelerde her gün yüzlerce subayın öldüğü yüzlerce ailenin perişan kaldığı o günlerde silah arkadaşları arasında birbirlerinin ailelerini korumak üzerine yazılmamış hatta konuşulmamış bir sözleşme var gibiydi.

Babamın askeri görevinden ayrılmasının ardından İzmir de yeni bir düzen kurmanın eşiğindedik. Tiyatro ve gazino işleriyle yolunda giden işleri, bütün birikimimiz kara bir günün gelmesiyle bozguna uğradı. İzmir işgal edildi, Sıradaki durağımız diğer bir dedemin ocağı Edremit: burada ailemizin Süha'sı kız kardeşim Süheyla, ailemizin yeni üyesi Saniye Süheyla ile tanıştık.

Öğrenim yıllarım pek kolay geçmedi. Yine bu kesintilerden birinde dayımın yanına İstanbul'a gittim. İstanbul'da devletin çözülmeye uğraması sebepleriyle okullara izin verilmiyordu. Burada bir mektebe giremedim. Bunun için bir senem boş geçmesin diye mecburen Balıkesir'e giderek öğretmen okuluna girdim.

Beni bir yazar, bir şair olarak tanıyorsanız, edebiyata yönelimim ilk yazdığım hikâye Horoz Mehmet ile oldu. Okul yıllarımdı, ilk öykü ve şiirimi yazma denemelerim de buradayken olmuştu. Okulun ikinci yılı çok sevdiğim Edebiyat öğretmenim Ali Canip Bey'in desteğiyle okul gazetemizin yanı sıra önce Yeni Yol dergisinde, sonra Çağlayan ve Akbaba dergilerine hikâye ve şiirlerimi gönderdim.

Okuldan fırsat buldukça sinemalara, tiyatrolara giderdim bu durum neredeyse okul ile tüm ilişkiyi kesmeme sebep olacaktı ki mezun oldum. Öğretmenlik diplomam artık elimdeydi. Annem Hüsniye Hanım'ın sağlık sorunlarının arttığı yıllarda geçirdiği kalp krizi sonucu talihsiz bir olayda babamı kaybettim. Artık hayatımı bir Şahinde ile devam ettirecek olma gerçeği ile yüz yüzeydim. Başıma gelebilecek olaylardan habersiz, savunmasız ve babasız bir çocuktum artık.

Talihsiz günlerden sonra ilk görev yerim olan Yozgat Cumhuriyet okuluna atandım ve ailecek Yozgat'a geldik. Buradan sonra Yeni Türk devletinin genç eğitimciler için sunduğu Avrupa Burs sınavını fırsat bilerek dil anlamında yetiştirilmek üzere Almanya'ya gönderildim.

Hiç lisan bilmiyordum. Ezberlediğim beş on kelime sayesinde adresini İstanbul da defterime yazdığım pansiyona gittim. Haftada üç defa Almanca ders alıyor yavaş yavaş kitap okumaya çalışıyor, bu işten zamanla daha çok zevk duyuyordum. Bir müddet sonra bu adeta alışkanlık halini aldı. Kitabı önüme açar, yanı başıma kalın sözlüğümü kor saatlerce kalırdım. Sonra kelime aramama gerek kalmamaya başladı. Gözümün önünde yepyeni bir dünya açılır gibiydi.

Türkiye'ye geri döndüğüm yıllarda yeniden öğretmenlik yapmak orada hayatlarıyla tanıştığım yabancı yazarların kitaplarından bahsetmek, öğrendiklerimi öğrencilerime anlatmak gibi heveslerim vardı. Fakat bakanlığa göre sosyalizm adı altında propaganda yapmak gerekçesiyle Almanca öğretmenliği görevimden uzaklaştırıldım. Zor günler böylece başladı, Aydın da 3 ay süreyle cezaevinde kaldım.

Öğretmenlik hayatım cezaevi yıllarından sonra da devam etti. Bu sefer Konya da memurluk görevimi icra ederken, bundan sonra kaleme alacaklarım da fikir babam olacağını bildiğim Ziya Gökalp'i okumaya başladım.

Düz yazı ve şiirde gerçekliliği, toplumun yaşadıklarını anlatmayı kendime dert edinmiştim. Eserlerimdeki yazma amacım uzunca bir süre bundan ibaret olmuştu, Benim gibi garipçe hayatların bilinmesi.

O dönemler de Cemal Kutay beyefendinin tarafıma telif ödemesi yapmamasıyla Kuyucaklı Yusuf'u dergisinde parça parça yayınlamaktan vazgeçtim, yeni bölümü göndermedim. Asılsız bir ihbarla yeniden tutuklandım. Bu sefer de Sinop Cezaevinde tutukluluk yıllarıma yeni hikayelerim; Bir Şaka, Kanal, Kazlar, Bir Firar, Katil Osman ve çaydanlık olmak üzere, Aldırma gönül gibi hapisane şarkım olarak gördüğüm şiirlerim eşlik etti. On Ay yedi gün süren tutukluluktan sonra Cumhuriyetimizin 10. Yıldönümü sebebiyle affedildim.

Yeniden memurluğa dönmek benim için hiç kolay olmadı. Üzerimdeki sosyalist algısını kırmak için çok uğraştım. Uzun görüşmeler sonucu Ata'ya bağlılığımı göstermem için bir şiir yazmam istendi. Memnuniyetle bunu kabul edip Varlık dergisine "Benim Aşkım" şiirimi yazdım.

Göreve atanmak için bir süre daha bekledikten sonra son kozum, Esirler adını verdiğim oyununun halk evlerinde sahnelenmesiyle bu algıyı da kırdım. Ayrıca Hakimiye Milliye gazetesinde Dağlar ve Rüzgâr adlı şiirim Yaşar Nabi Bey tarafından yayımlandı. İçten içe kötü giden talihimin dönmesini isterken birkaç olumsuz yanıt aldığım izdivaç tekliflerimden sonra, artık bir ailem olsun istiyordum. Başotaç ailesinin yardımlarıyla Aliye Hanımla tanıştık.

Altın gibi sarı saçlı, fevkalade güzel lacivert gözlü, beyaz tenli gözlerinin etrafında yazın beliren seyrek çilli ve uzunca bir kızcağız. Yaşı yirmi, adı Aliye...Canım Aliye.

Aliye'min hayatıma bolluk, bereket getirdiği yıllarda Varlık dergisinde; Kağrı, Arap Hayri, Pazarıcı hikayelerimi yayınladım. Çeviriler yaptım, Ayda bir dergisinde de: Kamyon, Apartman, Arabalar Beş Kuruşa ve Düşman adını verdiğim öykülerimi yayınladım.

Soyadı kanunu düzenlemesiyle birlikte “Şen Yuva'nın “ailemizin atlattığı badirelere uygun olmadığı düşüncesiyle Babamın ismi Ali'yi soy ismimiz olarak kullanmak için başvuruda bulundum. Fakat bu isteğim reddedilince, Ali olarak değiştirilse de imza ismim olarak hep Ali'yi kullandım.

İstanbul da askerlik görevimi yerine getirdiğim sırada, biricik kızımız Filiz'im dünyaya geldi. Hayatımıza tüm iyilikleri filizlendiren kızım... Ruhum Filiz.

İkinci kez askerlik yaptığım sıralar, edebi olarak yoğunlaştığım bu yıllarla aynı döneme denk gelir. Önce İçimizdeki Şeytan romanımı yazdım, bu romanla birlikte Nihal Atsız ile aramda fitili çoktan ateşlenmiş bir fikir ayrılığı doğdu. Buna karşılık o da İçimizdeki Şeytanlar adı altında çeşitli karalamalar yaptığı eserini yayınladı.

Daha sonra Hakikat dergisinde Kürk Mantolu Madonna'yı yayınladım. Bu kitap benim nişanlılık yıllarımdan tutun, kendimi bulduğuma inandığım romanlarımdan biridir.

Tutuklanmak benim için hobi halini almışken, Bundan sonra yalnızca yazılarımla gündeme gelmek istiyorum, Ailemin huzuru için bu son derece önemli.

Önce La Türki ve Yeni Dünya dergilerinde makalelerim yayınlandı. Daha sonra Aziz Nesin ve Rifat Ilgaz dostlarımla ile çıkardığımız Marko Paşa dergisinde mizah yazılarımla yayınlandı. Mizahi yönünden çok siyasetiyle gündeme gelen derginin sorumluluğunu üstlendiğim için bir süre daha tutuklu kaldım.

Derginin Adındaki Paşa sözü Milli Şef İsmet Paşa'ya benzetilince dergi tahrip edilerek kapatıldı. Ve yayın hayatına; Malum Paşa, Merhum Paşa ve Öküz Paşa gibi isimlerle devam etti.

Gazetecilik bana göre değilmiş. Artık işsiz güçsüz bir adamım. Eşime ve kızıma yaşattığım sıkıntıların altında ezilip yok olmak istiyorum. Düşünüyorum da hayatımın en mutlu yılları kızıma yazdığım hikayeleri okuduğum yıllar olsa gerek. Birbirimizden çok ayrı kaldık, şimdi onu bundan sonraki hayatında babasız bırakacak olma düşüncesi bile canımı sıkıyor.

Yine de gitmem gerekiyordu, pasaport talebinde bulundum ve bir ret cevabı daha... İyice araştırmadan Bulgaristan üzerinden Avrupa'ya gitmeye karar verdim.

Gitmeden sevgili eşim Aliye'ye bir mektup yazacağım. Kim bilir belki de bu ona son sözlerim olur; sen bu satırları okurken ben İtalya, Fransa veya İngiltere de olacağım...

Kırklareli'ne bağlı Kızılca dere köyündeydik, daha önce hiç gelmediğim bu yerde adımlarım beni geri geri çekiyordu. Yolunda gitmeyen bir şeyler var hissediyorum; yanımdaki adama ne kadar güvenebilirim herkes benim bir vatan haini olduğumu düşündüğü için gitmiyor muyum? Bu tip düşünceler kafamın içinde dolarken sınırı geçtiğimizde rahat bir nefes aldım. Son bir nefes...

Namuslu ölmek ne zormuş!

Yağmur Dalaklı

SABAHATTİN ALİ
İÇİMİZDEKİ
ŞEYTAN

Kitap İncelemeleri
Begüm Gür

İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN

İNSANI, KENDİ DAVRANIŞLARININ SORUMLULUĞUNU TAŞIMAKTAN ALIKOYAN NEDİR?

Vicdan, gurur, zaaf... Hangisi? Bence bu sorunun cevabı tam olarak bu kitap!

Ben Ömer ve Nihat'la vapura bindim, Macide'yle yürüdüm o yolları...

Kitabı elime alıp sayfalarını çevirdiğimde eski İstanbul sokaklarındaki insanların seslerini işitiyorum. Eski arabalar geçiyor Arnavut kaldırımlı yollardan. Arkadan bir gazeteci ve ona eşlik eden belki bir simitçi... Sabahattin Ali, sadece kalemine hayran bırakmadı beni, eski İstanbul'u gözümde canlandırmama, o sokaklarda gezmemeye de fırsat tanıdı. Ben Ömer ve Nihat'la vapura bindim. Macide'yle yürüdüm o yolları...

Bu yazıma bu satırlarla başladım çünkü Sabahattin Ali'nin betimleme ve tahlil yeteneğine her okuduğum kitabında bir defa daha hayran oluyorum. Yaptığı betimlemeler sadece sayfada yazı olarak kalmıyor aynı zamanda zihnimize kazınıyor. Gözünüzü kapattığınızda kendi odanızda değil Ömer ve Macide'nin kaldığı odada buluyorsunuz kendinizi. Yağmurlu havada ıslanan boş ve karanlık yollar Ömer'in hızlı hızlı kendisiyle savaş halinde yürürken geçtiği yollar oluyor.

Kitabın ana konusuna bakarsak 1940'larda 20'li yaşlarında olan Ömer ve Macide'nin yapmış olduğu patolojik birlikteliğini anlatıyor. Birbirinden uzak ama bir o kadar da yakın olan bu ikilinin hikayesidir İçimizdeki Şeytan. Maddi zorluk ve sayısız sıkıntıyla uğraşan bu çiftin hikayesi her ne kadar sıradan gözükse de öyle olmadığı kesin. Kitapta dikkatimi çeken şey inceden inceye sayısız gönderme yapılmış olması. O zamanki İstanbul'a yazarın detaylıca yer vermesinin sebebi de o zamanın yönetim sistemini yaşam sıkıntılarını anlatmak istemesi diye düşünüyorum. Bunu da bizlere çok güzel geçiriyor.

ÖMER VE MACİDE

Ömer karakterimiz felsefe okuyor. Ve çokça zaafı olan iradesi zayıf, sayısız hata yapan bir genç. Fakat yaptığı hataları da affettirebilen bir tarafı var Ömer'in. Beni okurken en sinir eden ama en çok da üzen karakter Ömer olmuştu. Macide ise konservatuarda piyano öğrencisidir. Naif, anlayışlı ve güçlü bir kızdır. Aynı zamanda güçlü olduğu kadar da cesur bir karakterdir. Ömer gibi zor biriyle beraber hayata atılacak kadar cesur... Kitapta en fakirinden en zenginine, en aydınından en cahiline kadar tüm sınıflardan insana yer verilmiş. Ve her evin bir odasına ışık, her dilsiz de bir ağız olmuştur bu kitap.

Romanın konusuna ya da karakterlerine yabancı değiliz. Çünkü her biri bizden, bizim içimizden seçilmiş kişiler. Peki sizce kitabın adı ne için "İçimizdeki Şeytan" koyulmuş?

Sabahattin Ali'nin mükemmel tahlil yeteneği ve başarısı bana Stefan Zweig'i hatırlatıyor. Su geçirmez bir gerçek ki ikisi de alanlarında çok başarılı. Ben kesinlikle kitaptan, karakterlerden çok etkilendim ve bana her şey çok çarpıcı geldi. İçimizdeki Şeytan kesinlikle okunması gereken bir kitap. Pişman olmayacağınıza eminim.

Son olarak sözüme Franz Kafka'nın bir sözüyle bitirmek isterim:

"Eğer okuduğumuz bir kitap bizi kafamıza vurulan bir darbe gibi sarsmıyorsa niye okumaya zahmet edelim ki?"

KORKU

“Korku çok büyük bir güçtür. İnsan en çok korkunun kendisinden korkar. Bu korku insana yapmayacağı şeyleri bile bir çırpıda yaptırır. Ve yine aynı korku, insanın elindeki şeylerin aslında ne kadar değerli olduğunun da farkına vardırır.”

Bu kitap hakkında çok şey söylemek istiyorum çünkü kitabı gerçekten çok beğendim.

Stefan Zweig’ her kitabında intiharın izlerini, tutkuyu, kişinin zaaflarını, ihaneti, zayıflığı ve korkuyu mükemmel bir şekilde işliyor. Bu kitabında da bu konuları bariz bir şekilde en güzel kaleminden işlemiş. Kitabın genel konusuna baktığımız zaman zengin mutlu bir evlilik yaşayan bir kadın görüyoruz. Kusursuz hayatını sıkıcı bulmaya başlayan bu karakterimiz yasak aşk yaşamaya başlar. Böylece olaylar da başlamış olur. Kitabın sonunda çok şaşıracağınızdan emin olduğum ve benim de çok sevdiğim, kitabı okuyanlar arasında tartışırken bile tekrar okuma isteği uyandıran bu kitabı umarım siz de okuma fırsatı bulursunuz.

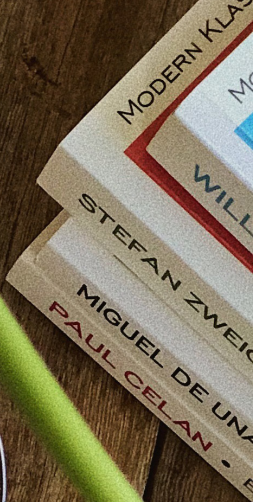
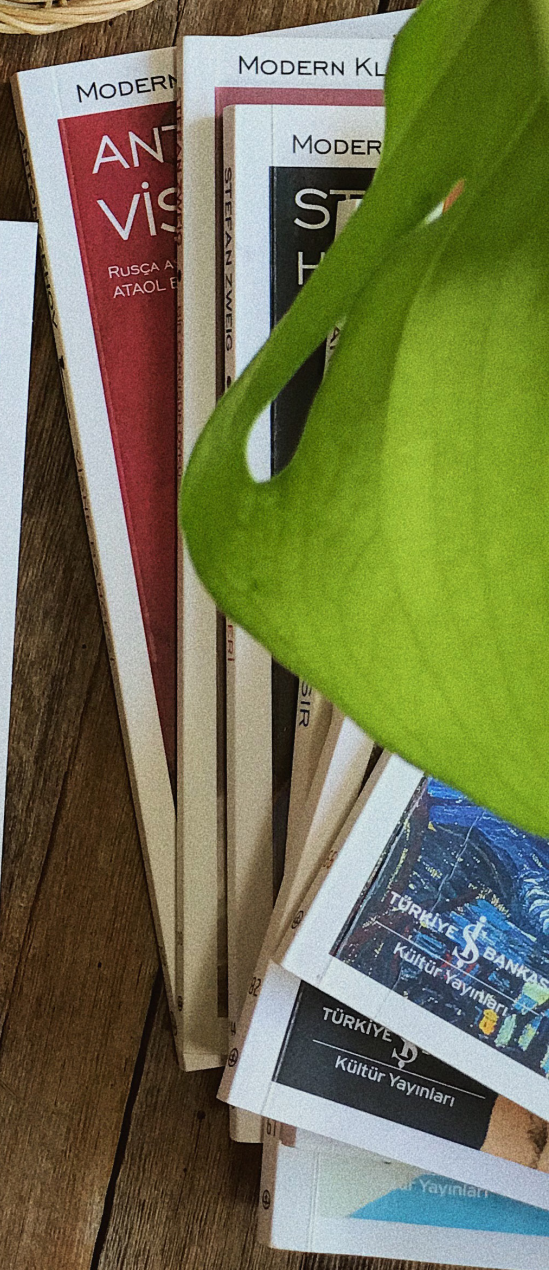
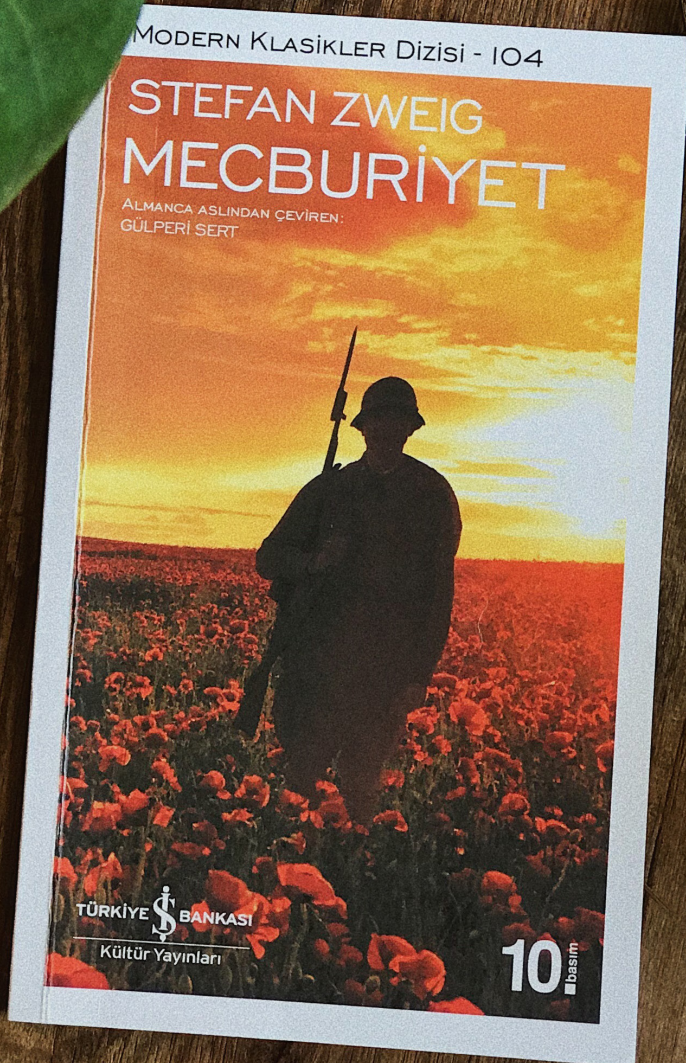
KORKU İNSANA HER ŞEYİ YAPTIRABİLECEK BİR GÜÇTÜR

8 Yıllık evliliğinde hiçbir şeyin değerini bilmeyen Burjuvalı kadın karakterimiz hayatına heyecan katmak ve durgun hayatından biraz olsun kurtulabilmek için yasak aşk yaşamaya başlar. Bu yasak aşkı da kendi yaşamından ödün vermeyerek dikkatli bir şekilde yaşar. Ancak hesaba katmadığı bir şey vardır. Yasak aşka tanık olan bir kişi! Ve bu kişi tarafından ders verilen Burjuvalı karakterimiz korkunun pençesinde bu tanığın kölesi olmaya mahkum olmuştur. Öyle ki şikayet ettiği monoton hayatındaki sakinliği, dinginliği bile aramaya başlayan bu kadın aldığı ders sonucu evliliğinin de kıymetinin anlamaya başlamıştır.

Zweig, her kitabında insan tahlillerini o kadar başarılı yapıyor ki erkek bir yazar olarak bu kadar güzel ve isabetli kadın tahlilleri yapması onun bu başarı merdivenine tırmanırken sırrı olduğunu düşünüyorum. Ve okurken çok keyif alıyorum. İyi ki okumuşum dediğim bir kitap. Umarım sizin de kitaplığınızda yer edinir.

Begüm Gür

MECBURİYET

İlk olarak mecburiyetin kelime anlamına bakarak bu yazıma başlamak isterim. Mecburiyet Arapça kökenli bir kelime olup zorunlu olma durumu yani zorunluluk, yapmak zorunda olduğumuz şey anlamına gelir. Stefan Zweig, tüm kitaplarında yaptığı gibi bu kitabında da kendi hayatının izlerine yer vermiştir. Zweig bu eserine “Firari” adını vereceken son anda vazgeçip “Mecburiyet” adını koymuştur. Peki bu değişikliğe iten Zweig’i ne olmuştur? Öyleyse hayatımızdaki mecburiyetleri düşünelim ve yazının devamına geçelim.

KİTABIN KONUSU :

Bu kitabı içimizdeki iki iç sesin dışı vurumu olarak düşünebiliriz. Bu kitaptaki ana karakterimiz Ferdinand adındaki karısıyla yaşayan ressam bir adamdır. Kitabın bütününe baktığımız zaman savaşa çağrılan bir Ferdinand ve gitmesini istemeyen Ferdinand’ın eşi Paula’yı görüyoruz. Bu eşler arası tartışma kitabın ilk sayfalarında bile Ferdinand’ın içindeki karmaşayı ve huzursuzluğu bizlere anlatmaya yetiyor.

FERDİNAND SORGULUYOR!

Vatan neresidir, savunduğumuz sınırlar vatanımız mıdır? gibi sorular sorarken bizi de acı bir sorgulamaya davet ediyor. Kitapta Ferdinand vatanını ararken aslında kendi benliğini de arıyor. Ülkesi savaştayken sürekli onu bir şeyler yapmaya iten iç sesine karşı savaş veriyor. Bir yandan da vicdanı ve karmaşık duygularıyla savaşırken eşi Paula’nın fikirleriyle de savaşmaya başlıyor. Paula Ferdinand ile sakin ve mutlu bir gelecek isterken kocasının savaşa gidecek olmasını kabullenemez. Askere gitmemesi, mecburiyetleri reddetmesi gerektiğini düşünen Paula Ferdinand’ı düşünmeye sevk ediyor. Ve böylece Ferdinand’ın eşiyle olan savaşına açıkca kitapta başrol veriliyor. Paula, eşini sonu olmayan bir yola göndermek istemez. Eşiyle süresiz bir ayrılığa hazır olmayan Paula, o sonu görünmeyen yoldan Ferdinand’ın dönmeyeceği ihtimaliyle yaşayamayacağını ve birlikte şu zamana kadar olan hayatları gibi bir hayat geçirmek ister. Ferdinand hayata ve yaşamaya ne kadar bağlı olsa da savaşa gitmeye mecbur olduğunu düşünür. Vatani, kendi hayatı ve eşi arasında köşeye sıkışır ve derin sorgulamalara girer.

RESİM YAPTIĞIM SAĞ ELİM Mİ YOKSA TÜM BEDENİM Mİ?

Kendi hayatımıza da baktığımız zaman “Yapmak istemiyorum ama mecburum” diyen bir Ferdinand ve “Niye yapmak zorundasın.” Diyen bir Paula yok mu? Siz kendi hayatınızda Ferdinand’ı mı dinlersiniz yoksa sorgulayan ve reddeden Paula’yı mı? Hepimizin kendinden bir şeyler bulabileceği bu 50 sayfalık ama birçok hayatın birleşimini sunan bu kitap bize ne kadar çok mecburiyetimiz olduğunu da hatırlatıyor. Herkesin “Mecburiyet” e kitaplığında bir yer ayırması gerek. Stefan Zweig’in kitaplarını eşsiz kılan insanların zaafalarını, zayıflıklarını ve güçsüzlüklerini ele alması olduğunu düşünüyorum. Ve bunlarla savaşmaya çalışan başroller de Stefan Zweig’in dili kadar çarpıcı. Her ne kadar az sayfadan oluşsa da içeriği ve vermek istediği mesaj da bir hayli derin.

PAULA EŞİNE ŞU SORUYU SORUYOR :

“Vatanın hayatın kadar önemli mi senin için? Savaşacağın taşrayı resim yaptığın sağ elin kadar seviyor musun?” Son olarak bu kitabın incelemelerini okurken gördüğüm kişinin kendine çıkarttığı şu öğüdü paylaşmak isterim:

“Paula’yı susturma ama Ferdinand’ı da anla.” Bence kendimize çıkarılabileceğimiz en güzel öğüt.

SIRADAN BİR YAĞMUR DAMLASI

Sonu olmayan gökte bulunan; sıradan bir bulutun içinde, yeryüzüne düşüp orayı ıslatmayı bekleyen, sıradan bir yağmur damlasıydım ben.

Ben, sıradan bir yağmur damlasıydım. Ama bünyeme aldığım şeyler, üzerinden süzülüp gittiğim acılar beni yok etti zamanla.

Yeri geldi kırmızıya boyanmış toprağı yıkadım ve ona asıl rengini verdim. Tekrar yağmak için buharlaşmakta olan bedenimden yayılan kızıl sedefler, şehitlerin kanını taşıyordu. Bayrağın yere inmemesi uğruna kendini feda etmiş her bir şehidin nefesini, bir buluta üfledim.

Rüzgarlara karıştım yeri geldiğinde, hayat verdiği bedenden çıkarak vatan toprağına karışan mehmetçiğin tabutuna sarılan anaların gözyaşlarını gizlemek için yağdım da yağdım. Oğlunun alnında kalmış olan her bir ananın duasını, bir buluta okudum.

Tenha sokakları yıkarken; onlarca ölü kadın bedenine çarptım. Daha fazla acı çekmemeleri için, onlara dokunan kirli elleri bünyeme aldım. Kadınların hikayesini dinlemeden gitmek istemedim, yüklerini hafifletmek uğruna her birinin feryadını ufacık bedenime sığdırmaya çalıştım; yine de onlar kadar acı çektiğimi sanmıyorum.

Minibüsle eve dönerken öldürülen de vardı, kocası tarafından sahur sofrasına yoğurt koymadığı için öldürülen de.. Sapkın düşüncelere kurban olup can vermiş her bir kadının ismini, bir buluta fısıldadım. Yolum ormana düştü. Ağaçların yapraklarını öpe öpe toprağına düşerken; hafif bir inilti duydum, rotamı oraya çevirdim. Küçük siyah bir beden, kanlar içinde yatıyordu. Bana anlatamadı derdini çünkü o bir hayvandı. Onun dili farklıydı, lakin çektiği acının kaynağı aynıydı. Onu o acıyla oracıkta bırakmazdım. Kesilen yerlere bir öpücük kondurdum ve hikayesini gözlerinden süzülerek dinledim. Canilerin ellerine eğlence olmuş her küçük dostumuzun bir tutam tüyünü, bir buluta savurdum.

Köylere de uğradım.. Tarlalara bereket olup meyve sebze büyütmeyi düşlerken; küçük kızların saçlarına düştüm ansızın. Ufacık bedenlerinde öyle fazla acı gördüm ki, içim el vermedi onları o acıyla bırakmaya. Süzüldüm her birinin üstünde, alınlarına ufak bir öpücük kondurdum. Vicdansız varlıklara oyuncak olmuş her küçük çocuğun oynadığı bir oyunu, bir buluta anlattım.

Yeryüzünün kanatları altına aldığı acıyı, gökyüzü de hissetsin istemedim. Bulutlara hep güzel olan şeyleri verdim. İsimleri fısıldadım, oyunları anlattım.. Acı hikayeleri kendime sakladım. Şimdi yine yağmurlu bir gecede; sıradan bir pencerede, sıra dışı acılarla süzülüyorum. Yolun başına küçücük başlamış bir damla olarak; bünyeme aldığım acı hikayelerle, pencerede büyük bir damla olarak bulunuyorum. Aşağı inerken bir diğer damlayla birleşiyor, tekrar büyüyorum. Birleşiyor, biraz daha büyüyorum. Camın en aşağısına geldiğimde kocaman bir damla olan ben, pencerenin pervazını öpüp yok oluyorum...

Dünyanın birçok yerinde, benim gibi acıları silmeye çalışan bir sürü damla olduğunu biliyorum. Gökyüzüne götürdüğümüz güzelliklerin, yeryüzünün tüm çirkinliğini yıkadığı gün gelene kadar yağacak olan milyonlarca damla içinden;

Ben; sıradan bir bulutun içinde, sıradan bir yağmur damlasıyım.

İdil Avan

ÖLÜME YATMAK

Zaman.

Hem çok geniş, hem de daracık bir kavram.

Dakikalar seni küle çevirebilirken, saatler seni hayattan koparmak istemezcesine soğuşun pençesinde asılı bırakabiliyor.

Mesela ölüm.

Donarak ölmenin acı hissettirmedeği söylenir. Lakin bu hissiyatsızlık, sadece bedenle sınırlıdır. Her saniye kristaller tenini öperken, bedeninin buzdan öpücüklerin esiri olur ve her bir dokunuşla biraz daha soğuşa gömülür. Kum saati yaşamdan ölüme aktıkça, buselerin verdiği o batma hissi yerini kas-katı bir hissizliğe bırakır.

Vücudun donmuştur, kirpiklerinin uçlarına kar taneleri tutunur senin hayata tutunduğundan daha fazla, dudakların morarmıştır har öpüşlerden. Bedeninin dışarda soğuşa savaş açtığı vakit, sen de içindeki aleve kılıç çekmek zorunda kalırsın. İşte en çok o an zorlanırsın. Hayatın boyunca ne zaman acı çeksen "içim yanıyor" diye yakınan sen, donarak ölürken dışarıdan alacağın bir berfini içine atamazsın. Bu zamana kadar içindeki ateşi söndürecek su bulmaya çalışsan sen, dışarıda verdiğin savaşla içine zafer kazandıramazsın.

Donarak ölen insan acı çekmez derler, yalandır.

Zaten insanı bitiren manevi yangınlar değil mi? İnsanı tüketen içinde yaşadıkları değil mi?

Değil mi insanı bitiren değişmeyen fotoğraf kareleri, kalplerde mühürlü kalmış sevdalar, zihinde kilitli anılar...

Ölmeyi beklerken yangınıyla baş başa kalman için çok vaktin olacak.

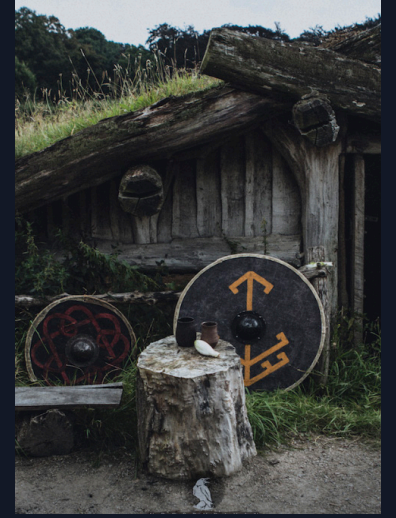
İşte o zaman anlayacaksın zamanın hem ne kadar dar, hem de ne kadar geniş bir kavram olduğunu. Yanan bir insan bedeninden yaprak yaprak dökülen etlerle acılar içinde ölüme koşarken, hayatının gözlerinin önünden film şeridi gibi geçmesine fırsat bulacak sadece.

Donan bir insan bedeni kristallerle örülüp hissizlik içinde ölüme emeklerken, filmi baştan sonra izleyecek.

Zaman; hem çok geniş, hem de daracık bir kavram, ölüm gibi.

İdil Avan

Büyük Savaş'ın askerleri, demircinin köyüne uğradığında, ellerindeki her şeyi aldılar. Yiyeceklerini, giyeceklerini, hayvanlarını ve köyün genç erkeklerini toplamışlardı. Savaş öyle şiddetli, öyle hızlı yayılıyordu ki civar köyler birer birer boşalıyordu. Artık yalnızca genç erkekleri değil, eli silah tutabilen herkesi genç veya yaşlı ayırmadan seçiyorlardı. Demircinin köyünde de çocuklar ve kadınlar haricinde yalnızca cüceler ve topallar gibi toplumun hor görülen kesiminden erkekler kalmıştı. Demirci ne cüceydi ne de topal. Fiziksel olarak bir kusur olduğu söylenemezdi. Yalnız bir gözü, seneler önce henüz genç bir demirci çırağı iken gözüne sıçrayan kordan yanmış, kapanmıştı. Kimse kör bir adamı yanında götürüp savaşa sürüklemek istememiş olacak ve hatta bundan bir çıkar sağlamaktan çok zararı dokunacağına inanmışlardı. Bu yüzden ona dokunmamış, köyünde kalmasına izin vermişlerdi.

Vadinin ve sonsuz ormanların ardında, kızıl gölün büyük yatağının diğer yakasında savaş sürüyordu. Kimse kimin kazanıyor olduğunu da olabileceğini de söyleyemiyordu. Köylü kadınlar, uzun zaman önce gidip de ancak dört ayda bir mektup alabildikleri eşlerinden ümitlerini kesmişlerdi. Artık ne haberciler gönderiliyor, ne gezginler köye uğruyordu. Köy tamamen içine kapanık, mutlak sessizliğe gömülü bir batığa dönmüştü. Gölün dibindeki bir kayık gibi günden güne çürüyor, çürüdükçe daha da batıyordu. Kadınların bir zamanlar burun kıvırdıkları cüceler bile artık onlar için hoş birer eşlikçi olmuştu. Çocuklar çoktan büyümüşü. Buna rağmen son toplamadan beri kimse gelmemişti onlar için.

Savaşın nihayet son buluyor olduğuna dair bir dedikodu yayıldı köye günlerden bir gün. Sebebi söylentiye göre bir hastalıktı. Kimse kaynağını bilmiyordu ama söylenti çoktan ağızdan ağıza yerleşmişti. İlk duyan demirciydi. Demirci, artık fırıncı olan cücelerden birine söylemiş, o da topal muhtara iletmış sonunda herkes, hastalıktan haberdar olmuştu. Beyaz hastalık diyorlardı. Nasıl bulaştığını bilmedikleri, kör edici bir hastalıktı bu. Hastalananların gözleri beyaz-gri bir irinle kapanıyor, kör ediyordu. Kimine göre sudan bulaşıyordu çünkü cesetleri gömecek ne yerleri ne de zamanları olan ordular, onları denizlere, göllere ve hatta nehirlerle atar olmuşlardı. Bazısına göreyse toprak, bunca kanı ve eti sindiremez hale gelmişti ve artık savaşın tüm o pisliğini geri kusuyordu. Daha kuzeyde olan ordular ise büyük buz oluklarının içine sokuyorlardı katı bedenleri. Koku olmuyordu belki ama moraran bedenlerin yanında kamp kurup uyumak imkansızlaşıyor, her geçen gün birileri aklını kaçırma noktasına geliyordu. Yani hastalığı bir tür delilik hali olarak kabul edenler de vardı.

Tüm bu söylentiler, o zamanlar köye oldukça uzak ve ürkütücü savaş hikayeleri gibi geliyordu. Köylünün kendi korkuları, kendi endişeleri vardı. Kalan son büyük baş hayvanlarına da toplama zamanı el konulmuştu. Yalnızca hayatta kalabilmek, güçsüz düşmemek için ısrarla ellerinde tutmaya çalıştıkları tavukları ve birkaç keçisi vardı tüm köyün. Keçi artık süt veremez hale gelip de iyice yaşlanınca onu da kestiler zaten. Köylü ekip biçtiğini kendi arasında paylaşıyordu. Sevinebilecekleri tek bir şeyleri vardı ellerindeki açıklarını ancak böyle avutuyorlardı. Köyün küçük de olsa bir gölü vardı. Zaman zaman balık tutuyorlardı ama oldukça küçük balıklardı bunlar. Çocukları doyurmaya bile ancak yetiyordu. Fakat ördekler vardı. Tüm bu kıtlık ve hastalık zamanına rağmen iri, tombul ördekler. Yeşil boyunları gün ışığında parıl parıl parlar, biçimli gagaları gün batımından turuncu olurdu. Demirci, gücü kuvveti yerinde bir adamdı. Köyden birkaç adamla birlikte ava çıkar, ellerinde kalan üç eski tüfekle nişan aldılar mı mutlaka isabet ettirirlerdi. Büyük kazanlarla birlikte pişirilirdi bu ördekler. O zamanlar eski günlerdeki kar-

naval zamanları gibi şen olurdu köy. İnsanlar o kadar uzun süre yokluk görmüşlerdi ki ellerindeki bu benzersiz zenginliğin değerini bilemediler, çabucak tükettiler. Hissettikleri tüm o güzel hisler ve paylaşımlar da tüketildi böylelikle. Artık sadece demircinin gidip avlanması yetiyordu. Gölde neredeyse hiç ördek kalmamıştı. Üstüne üstlük bütün balıklar da nehir yukarı yüzerek göç etmişti.

Demirci sanki mucizevi bir şekilde geri döneceklermiş gibi ördekleri bekler oldu. Göl kenarında kendine bir kulübe yapmış, köye nadiren çıkar olmuştu. Ara ara köyün gençleri ile gölün yakınındaki ormanda karşılaşıyordu. Orman da göl gibi boşalmıştı sanki. Nadiren bir iki zayıf tavşan yakalayabiliyorlardı kuytulara yerleştirdikleri tuzaklarla, onu da daha çok kürkü için avlıyorlardı gençler. Bir sabah, günün oldukça erken saatlerinde gölden gelen şapırtı sesleriyle uyandı demirci. Gölde, şimdiye dek görmediği güzellikte ve bembeyaz renkte bir ördek yüzmekteydi. Yere ilk düşen kar gibi incecik, parıl parıl ve beyaz renkteki kanatlarını arkasına toplamıştı. Boynundaki altın sarısı tüyler ıslanmış, gün ışığında ışıldıyordu. Sanki yüzdüğü suyu bile temizlemiş, büyülemişti. Demirci ördeğe dokunmadı. Ona, sanki yasak bir meyveymiş gibi imrenerek bakıyor ama asla dokunabileceği yakınlığa yanaşmıyordu. Demircinin gölde, beyaz gagalı ve beyaz gövdeli ördeği seyrederek geçirdiği günlerde, hastalık çoktan köye de uğramıştı. Ama demirci bunu ancak mevsimlik erzağını almak için köye gittiği vakit öğrenecekti.

Tüm köy hastalığa tutulmuştu. Güzelliği görebildiklerini söyleyen o kibirli köylü kadınlar, nihayet gözlerin onları fark ederek ve tiksinden farklı bir duyguyla baktığına inanan cüceler, bu dünyada her şeyi gördüklerine inanan yaşlılar ve gördükleriyle yetinmek zorunda kalan gençler; hepsi kör olmuştu. Yalnız demircinin vardı hala gören bir gözü. Tüm köyde tek bir göz vardı artık. Herkes demircinin eline bakar olmuştu. Tarlaların ekilip biçilmesi işini bile birkaç ayak parmağı kaybettikten sonra ona bıraktılar. Gençlerin av bölgelerini demirciye anlatmak zorunda kaldılar ki pek kolay olmadı bu. Hala eski bir el alışkanlığı olacak, yönleri işaretlerle gösteriyorlardı. Demirci o pek sevdiği kulübesine, birkaç parça giysisini almak için bile uğrayamıyordu. Her an, her yerde bir göze, gören o tek göze ihtiyaç oluyordu. Ama onun gözü, baktığı her yerde o beyaz ördeği görmeyi umuyordu. Onun o gösterişli, etkileyici beyaz tüylerini kaldırarak kanat çırpışını görebilmeyi umuyordu. Bir nedenden onun da kendisini beklediğine inanmıştı ve bu da köyde geçirdiği zamanı daha bir çekilmez kılıyordu. Zamanla köylü halk içine girdikleri bu kısıpırtısız karanlığa alıştı. Ilık bir suya girer gibi yavaş yavaş ona teslim oldular ve etraflarını sardığını kabul ettiler. Yavaş yavaş kendi başlarının çaresine bakmayı öğrenmeye başladılar. Önce ev işlerini yaparak başladılar.

Demirci, evlerden birinin yanından geçerken, kadınlardan birinin yastıklarını doldurduğunu gördü. Zayıf, çökkün görünümlü kadın, balkonunda oturmuş, keten kılıfın içine gerçek olamayacak kadar parlak, kar beyazı tüyler dolduruyordu. Rüzgarın savurduğu havadan daha hafif tüyler demircinin kucağına savruldu. Demircinin tüm bu zaman boyunca çektiği yorgunluk, büsbütün terk etti onu birden bire. Yanına dönmek için kıvrandığı o beyaz ördek yalnızca ona ait değildi, onu özel kılmıyordu. Körlüğe teslim olmuş tüm bu köyden tek bir kişinin dahi suya girip de beyaz ördeği yakalaması imkansızdı. Başka ördekler olmalıydı daha öncesinde. Öyleyse demircinin görkemli ve yalnızca ona ait olan ördeği, beyaz ördek sürüsünün sonuncusu olmalıydı. Bunca kör göz, belli ki ondan çok daha önce görmüştü bu nadide güzelliği. Keşfedilmiş, paylaşılmış, çoktan tüketilmiş bir güzelliği demircinin tapındığı.

Tek nefeste koştu göle kadar. Beyaz ördek gün batımında bir silüetten ibaret, suyun üstünde süzülüyordu. Demirci gitti ve kopardı yasak elmayı. Ördeği, akşam, kulübesinin önünde yaktığı kamp ateşinde ve binbir özenle hazırladığı yer sofrasında, her bir lokmadan zevk duyarak yedi. İri, sulu lokmalar boğazından kaydıkça, dünyası usul usul karrardı görebildiği o tek pencereden. Körlüğün sunduğu o derin karanlıkta mahkumiyet yaşamıyordu. Son lokmasına kadar sadece ağzıyla görüyor, hissediyor ve hatta duyuyordu. Uzaklardaki savaşın şiddetini, bilinmez ormanlardaki türlü yaratığın sesini, çölleri aşan gezginlerin terle karışık o yoğun kokusunu ve uzak vadilerden esip yüzüne çarpan rüzgarın nefesini...

Körlüğünün sabahında, köye bir mektup geldi. Savaşın nihayet bittiği yazıyordu. Ama kimsenin bundan haberi olmadı.

Yazar : Badel Deniz Kenet

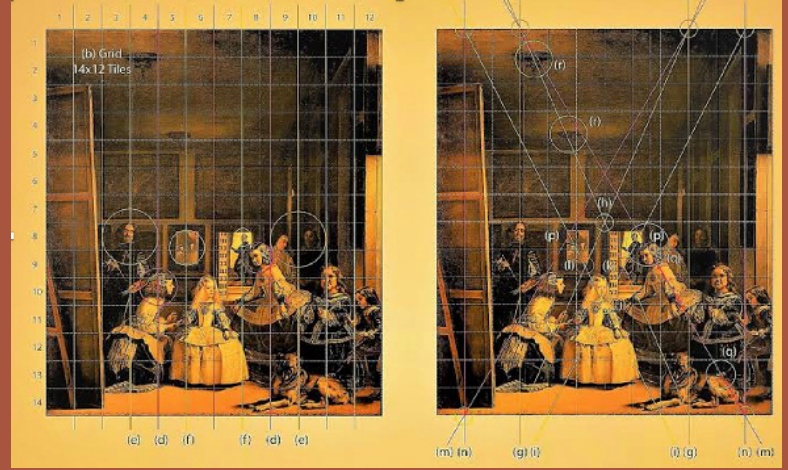
TABLolar VE GİZEM DOLU HİKAYELERİ

LAS MENINAS TABLOSU

Diego Velazquez'ın 1656 yılında yapmış olduğu bu resmin türkçesi "Nedimeler" tablosudur. Madridteki kraliyet ailesinin bir odasında resmedilmiş olan bu tabloyu incelemeye başladığınızda aslında bir kraliyet ailesinden çok daha fazlasını görüyorsunuz.

BİZİ RESME ÇEKEN ŞEY NE?

En sağda ayağıyla köpeği dürtten bir çocuk ve onun yanında fiziksel olarak otizmlili biri duruyor. Bu ressam çizdiği tablolarında genellikle bu kişilere de yer vermiş hatta birçok tablosunda da otizmlili insanları çizmiştir.

Tabloda ilk dikkatinizi çeken şeyin ortada duran küçük kız olduğunu düşünüyorum. Bu kız kralın kızı yani prenses. Kızın yanında duran ve kıza eteğiyle selam veren kişilerde nedimeler.

Bu iki kişi ise aralarında fısıldaşır gibi resmedilmiş. Tablodaki herkesin adı, gerçek hayatta kim olduğu bilinirken en sağda duran adamın kim olduğunu kimse bilmiyor. Bu da tabloda dikkat çeken bir detay.

Bu kişi de ressamın kendisi. Kendini çizen bu ressam bu akıllalmaz zekasıyla ve tablodaki fırça izleriyle oldukça etkileyici bir sanat yapmış. Ve bakışları kesinlikle sizi resme hapseder derecede derin. Ressamın arkasındaki duvarda duran ve tabloların arasından en parlak olan aynı zamanda ışık olarak da diğerlerinden farklı olan bu tablonun ayna olduğunu tahmin ediyoruz.

Aynaya daha dikkatli baktığınızda ise kral ve kraliçe olduğunu tahmin ettiğimiz iki kişiyi görüyoruz. Çok gariptir ki onlar da bize doğru yani geleceğe doğru bakıyorlar. Duvardaki diğer tablolara baktığımızda ise ressamın diğer en sevdiği tablolar olduğunu fark ediyoruz. Yani resim içinde resim tekniği kullanılmış. Birçok ressamın kullandığı bu tekniği o zamanın birçok tablosunda görebiliyoruz.

TABLODAKİ HERKES NEREYE BAKIYOR?

Tablonun geneline baktığınızda herkes size doğru yani bize doğru bakıyor. Burada verilmek istenen mesaj geleceğe yani önümüze bakmak. Her şeye rağmen. Tablonun yapıldığı zamanlara o zamanın şartlarına bakarsak bu bir hayli mantıklı ve yerinde bir alt metin oluyor. Tablonun en orta merkezinde kk bir ocuk olmasının sebebi de geleceklerini temsil eden kişilerin çocuklarımızın olduğudur. Onlar bizim geleceğimizdir.

Ben bu tabloya baktığımda çok etkilenmiştim sizinle de tabloyu derinlemesine incelemek ve paylaşmak istedim. Sayısız defa türevleri denenmiş olan tablonun daha bilmediğimiz açığa vurulmamış bir sürü anlam ve mesajı olduğuna inanıyorum.

YILDIZLI GECE TABLOSU

Vincent van Gogh, Yıldızlı Gece tablosunu Haziran 1889'da yılında, sanatoryumdaki odasının doğuya bakan pencereden görünen Saint-Rémy-de-Provence köyünün gün doğuşundan hemen önceki görünüşünü resmetmiştir. Bu resmin neden bu kadar büyük bir etkiye sahip olduğunu anlamak için onun nasıl bir bağlam içinde yapıldığını, resmin içeriğini ve sonraki asırlarda sanatçılar üzerinde bıraktığı etkiyi incelemek gerekir.

AKIL HASTANESİNDE ÇİZDİ

Sanat dünyasına devrim niteliğinde yenilikler yapan Vincent Van Gogh'un zihinsel rahatsızlıkları vardı ve hayatı büyük trajedilerle geçti. 1853'te doğan sanatçı 37 yaşındayken vefat etti. Aslında intihar etti demeliyiz, zira 1889-1890 yılları arasında Fransa'da bir akıl hastanesinde yatarken tabancayla kendi kafasına sıktı Van Gogh. Ancak akıl hastalığı onun benzeri görülmemiş eserler üretmesine engel olamadı. Yıldızlı Gece'yi de de bu akıl hastanesindeyken çizdi Van Gogh.

Yıldızlı Gece resmi için ressamın kaldığı akıl hastanesindeki odasından görülen Saint-Remy-de-Provence şehrinin düşsel bir yorumu denebilir. Kardeşi Theo Van Gogh'a yazdığı sayısız mektuplardan birinde resimle alakalı şöyle diyor:

"Demir parmaklıklı penceremde adeta bir buğday tarlası görüyorum. Sabahları ise gün doğumunu tüm ihtişamıyla izliyorum."

ASLINDA ÖYLE BİR KÖY YOK

Bu ölümsüz eserin dengeli kompozisyonunda gökyüzünün girdaba kapılmış hali, kendine has bir biçime sahip yıldızlar, geceyi aydınlatan ay, huzur içinde uykuya dalmış bir köy ve upuzun bir servi ağacı göze çarpıyor. Manzara, Van Gogh'un akıl hastanesindeki odasından görülen gerçek bir görüntü olsa da sanatçı resim yaparken gerçeğe pek sadık kalmamış durumda.

Resimde görülen köy ve kilise kulesi ise tamamen sanatçının hayal gücüyle yaratılmış unsurlar. Yani onun odasından bakıldığında böyle bir köy ve kilise görülmemekteydi. Sanatçının bu unsurları memleketi Hollanda'nın mimarisinden esinlenerek çizdiği düşünülüyor sanat tarihçileri tarafında. Ayrıca ressamın akıl hastanesinin penceresinde yer alan demir parmaklıkların da resimde yer almadığını görüyoruz. Buradan da onun özgürlüğe duyduğu hasreti betimlediğini anlayabiliriz.

Bildiğimiz Yıldızlı Gece resmi 1889 yılında çizildi. Ancak bu tarihten bir yıl önce Van Gogh başka bir Yıldızlı Gece daha çizdi. Starry Night Over the Rhone (Rhone Nehri Üzerinde Yıldızlı Gece) adlı bu eseri Van Gogh Fransa'ya yerleşince çizdi. Sanatçı bu dönemlerde gece ışıklarına, yıldızlara ve aya özel bir ilgi duymaya başlamıştır. Resimde yer alan selvi ağacı ise genelde mezarlıklarda bulunur ve ölümü çağrıştıran bir havası vardır. Van Gogh şu sözleri bu bağlantıyı destekler nitelikte:

"Yıldızlara bakmak beni daima hayal dünyasına daldırır. Kendime sorarım, Fransa haritasındaki noktalar arasında seyahat edip belli bir noktaya ulaşıyoruz da neden gökyüzündeki bu parlak noktalara ulaşamıyoruz? Nasıl trene atlayıp Tarascon'a ya da Rouen'e gidiyorsak yıldızlara ulaşmak için de ölebiliriz."

Van Gogh, kardeşi Theo'ya yaşadığı deneyimi şöyle yazdı: "Bu sabah ülkeyi güneş doğmadan çok önce pencereden gördüm, çok büyük görünen sabah yıldızından başka hiçbir şey yoktu." Bu sabah yıldızı veya Venüs, Yıldızlı Gece'de merkezin hemen solundaki büyük beyaz yıldız olabilir.

Kilise Kulesi Van Gogh'un anavatanı olan Hollanda'yı çağrıştıırıyor. Resim, gündüz arkadaşı olan Zeytin Ağaçları gibi, hayal gücüne ve belleğe dayanıyor.

"Her zaman henüz yapamadığım bir şey yapıyorum, nasıl yapıldığını öğrenmek için"

- Vincent van Gogh

CEMAL SÜREYYA CEMAL SÜREYYA'YI ANLATIYOR

Bilmenizi istediklerim var: sürgün yıllarıydı ben çocuktum yine de hatırlıyorum. “ Bizi bir kamyonla doldurdular. Tüfekli iki erle yük vagonuna doldurdular. Günlerce yolculuktan sonra bir köye attılar. Tarih öncesi köpekler havlıyordu. Aklımdan hiç çıkmaz o yolculuktaki o havlamalar, polisler” Duyarlığım biraz da o çocukluk izlenimleriyle besleniyor belki.

Annem sürgünde öldü; şefkate açlığım bundandır, Kan görüyorum taş görüyorum. heykeller arasında. karabasan ılık acemi. -uykusuzluğun sütlü inciri- kovanlara sızıyor. Annem çok küçükken öldü, Beni Öp Sonra Doğur Beni. Babam sürgünde öldü; Sahi sizin hiç babanız öldü mü? Benim bir kere öldü kör oldum.

Babamdan ummazdım bunu, bir şey gibiydi bir şey gibi kötü... Kör oldum. Yıl 1943 elime bir Dostoyevski kitabı geçti; Karamazov Kardeşler, ilk kez okudum. ‘O gün bugündür de huzurum kalmadı.’ Edebiyatta ikinci doğum tarihimdir. Şiirlerime İkinci Yeni diyorlar; anlamlandırılmamış bağdaştırmalar varmış, ben sadece içimden geldiği gibi yazdım. Ancak böyle anlatabildim hâlimi; süslü, sanatlı şiirimi. Yalnız bir adamım ben, söylediklerim havada asılı kalsın istiyorum. Küçükken de babam evlensin ‘ evde bir kadın dolansın, anne diyelim derdim.’ Alelâde bir yaşam biçimi benimkisi; hep aynı masada yazar, aynı masada oturmak isterim, aynı dostlarımla. Bazen isimleri değişse de aşağı yukarı aynıdır çevrem. Aynı... Aynı. Okuyan da bir adamım ben; çok okurum, çevirilerimden esinlenirim, kaynaklarım evrenseldir. İmge benim adım; Fransız şiiri, Divan, Halk; Tanzimat’tan sonraki şiir, kutsal kitaplar, mitoloji. Hepsisi benim; Özdemirler, Ahmetler... Ahmet Muhip Dıranas. İlk edebiyata ilgi duyduğum yıllardı: Kar şiirini defalarca okudum, arkadaşlarımla sırasına yazar, onlar da okusun istedim. Soruyorlar, belki beni edebiyata götüren bir sürü neden var. ‘Beni edebiyata götüren keskin bir neden ararsam bunu annemde bulduğumu söyleyebilirim.’ Mülkiye yıllarımdı herkes bende çok şiir olduğu sanıyordu. Oysa ben umudumu, bitirebileceğim tek ve ilk şiire bağlamıştım: “Şarkısı Beyaz” “Ayıcılar geçti, affedilmemiş insanlar geçti. Şehirlere taş yürekliydi Şarkısı Beyaz. İnsanların büyük rüyaları vardı. İnsanlar bir ölümle öldüler ki. Sevgiler arasında şaşırıp. Bir unuttular ki deme gitsin.” Beğenmediğim birkaç şiirimle, yer almaz kitaplarda. Arkadaşlarım bana Hınzır Derviş, Küçümser Bilge diyorlar. Bilgi... Bilgi Ve ben bir ‘Parasız yatılıyım ’parasız yatılılarla büyüdüm. Ciddi de bir adamım, memurluk gibi ağır bir yenilğim var hayata karşı.

Size başımdan geçen bir darphane olayından bahsedeyim; kısaca haksız yere görevden alınmamın sebebi altın sikke üzerinden vergi kaçıranları müstesna(!) maliye bakanımıza ibraz ettiğimden geldi başıma. Kapalı her yere baktı, didik didik etti arşivi bir şey bulamadı. Sonra da darphane pis dedi görevden aldı... Ben de ona dedim ki; kapalı bir yer daha var, ama onu size gösteremeyiz. Çünkü orası bizim gönlümüz.’ Evet o gün darphane gerçekten pisti, ama tarihinde ilk kez olarak ve birkaç saat... ‘(YKY/ A’dan Z’ ye Cemal Süreya) Altın tozları kalmıştır diye paçalarımı silkeleyip sevinçle oradan ayrıldım.

Evet, ben Cemal Süreyya'yım.

Yoksa Cemal Süreya mı demeli miyim? Bir bahis sonucu adımdan bir harf kaybettim. ” Yüreğimin ortasına kadar elma yiyorsun, Adımın bir harfini atıyorum.”(Elma şiiri-1956) Şiir alış verişi ettiğim sınıf arkadaşım Sezai anlatıyor... Sezai Karakoç ‘Yeni şiirleri değerlendirmemiz her günkü konuşmalarımızdandı, bir konuyu ben bir ucundan o öbür ucundan her yüzüyle anlamını ortaya dökmek isterdik adeta. Garipçilerden bahsedeyim size, şu tepki olarak çıktığımız gariplerden. Bu konuda söylemek istediklerim var: Orhan Veli şiire kasket giydirdi, ona elma yemesini öğretti. Şimdi düşünüyorum da ne çok beslenmişim, hatta Türkçeyi onlardan öğrenmişim. Kendi adıma konuşayım İkinci Yeniden de ayrırım, bir yere ait olamadım.’ İkinci Yeni güvercinler curnatasıdır ben en alçaktan uçuyorum avcılardan korktuğum için değil arkadaşlarımdan korktuğum için.’ Size ipucu kendisi güvercin kanadının kısaltılmışı, Üvercinka: “Böylece bir kere daha boynunlayız sayılı yerlerinden. En uzun boynun bu senin dayanmaya ya da umudu kesmemeye... Afrika hariç değil.” Nehirler Boyunca Kadınlar Gördüm: “Porsuk nehrinin geçtiği kadınlar, Umutsuz sevdalara tutulmak onlarda. Verdi mi adama her şeyini verirler; Ben ne gördümse kadınlarda gördüm, Porsuk nehrinin geçtiği.”

Bir dergi çıkardım adı: Papirüs, şairce bir çıkışı vardır onun, Edip, Ülkü sonra Yusuf... Yusuf Atılgan. Papirüsü de üç kez batırdım. Tam on yedi dergi batırdım.’ Bir dergidir benim yaşamım; bu yüzden ben ölmem, batarım. ” Vakit tamamdır diyorum. Ve sokağın sesi: Diyor ki değil daha, vakit var daha.(Papirüs-1969) Diğer bir ipucu: Uçurumda Açan-Folklor ” Zıngadak duran bahçe. Telgraf direğinde vınıltı. Son kış son sıcak aşın anısı.” (Taşırın Damla şiiri) Ben aslında arkadaş canlısı bir adamım, arkadaşlarım neredeyse orayı severim. Edip... Edip Cansever... ”Yeşil ipek gömleğinin yakası, büyük zamana düşer. Fazla şiirden öldü Edip Cansever” Ve Turgut... Turgut Uyar demiş ki ‘ Cemal Süreya ölmüş diyorlar, İlahi Azrail! Cemal Süreya ölür mü hiç’ Ölümü değil ölümsüzlüğü yakalamış şiirlerim. Sevmeye de âşık olmaya da yer arıyorum, ondan ilham alıyorum.”

Kuşlar toplanıp göçüyorlar, keşke yalnız bunun için sevseydim seni.” Velhasıl kıymetli Turgut için dizeler: “Dönülmez dizeler içinde, onunkiler gülaçılır. Öldüğü gün, Hepimizi işten attılar.”

İlhan Berk için: ‘ O yazmak, cehennemi olan bir şair; söz gelimi her şeye yazmak gözüyle bakıyor. Gökyüzüne bakan bir adamın hayatının cehennem olması doğaldır. Aynı tutkuyla cehennemün üstüne yürüyen, kimse ondan bunu beklemediği halde kendini cehenneme atabilen bir şair: Benim komünist düşüm.

Ülkü Tamer’in dizelerinden ‘Tanrı bin birinci gece şairi yarattı. Bin ikinci gece Cemal’i, Bin üçüncü gece şiir okudu Tanrı.’ Aramızda bir sır; herkesin bildiği bir sır, Adı: Tomris Uyar, İkinci Yeninin temeli.

Hayatımın en sıkıntılı dönemleriydi; Eşim, Zühal’im hastalığı sonucu hastanede yatıyor. Oğlumuz Memo ile onu beklerken ben de moral olsun diye 13 gün boyunca eski evimizin önüne gider oradaki kahvede oturur elimde sigaram ona mektuplar yazardım. ‘ Sevgilim, şimdi ben büyük bir kentte seni düşünmekteyim. Elimde uçuk mavi bir kalem, cebimde iki paket sigara.’ On Üç Günün Mektupları: “Öfkem belli olur, coşkum ortaya çıkar da sevincim, üzüncüm dibe akar, orda büyür. Yalnız seninle güçlüyüm. Sen olmasan bir anlamım olamaz. Sev beni. Yaşayacağız. Her şeyimi sana borçluyum. Ben de ekmek gibi öptüm alınma koydum seni. Kutsadım; Aşk büyüdü aşk!” Yüzüğünden öperim ‘Sen bayan nihayet, sen ölümüm kalımım’ (Biliyorum sana giden yollar kapalı şiiri) ‘İki şey aşk ve şiir mutsuzlukla beslenir biri, biri ona dönüşür. Bayan en nihayet...”

Sona yaklaşırken hepimizin pek de bilmediği gibi Şair Cemal Süreya'nın yanında Denemeci Cemal Süreya'dan konuşalım Şapkam dolu çiçekle: Ben karışıklıklar bulan değil, yeni sorular getiren bir yazarım. Bunun için parça parça çok şeye değinme olanağı veren bir yazı türü, birikimime uygun geldi. ‘ Şiir bizde olandır düz yazı ise bizde kalan.’ Yolculuk duygum sıfır benim; şimdilerde bir yolculuk yapsam, denemeci Cemal Süreya hep ileriye bakar. Şair Cemal Süreya ise geçtiği durakları düşünür. Durakta üç kişi; Adam, kadın ve çocuk. Adam; hüznü şarkılar gibi hüznü. Kadın; güzel anılar gibi güzel. Çocuk; güzel anılar gibi hüznü, hüznü şarkılar gibi güzel. (Fotoğraf şiiri) Ece Ayhan ile olan, kuyu bucak adını verdiğim konuşmayı hatırlıyorum. Ölüm burnumun dibine kadar gelmiş. Gönderiyorum Yeni Yaprak’a Bir Cemal Süreya geçmek üzere, hayat gibi ayrılıyorum aranızdan. ’ Ölüyorum tanrım bu da oldu işte.’ Her ölüm erken ölümdür Biliyorum tanrım. Ama ayrıca aldığın şu hayat, Fena değildir... “Üstü kalsın” (1990)

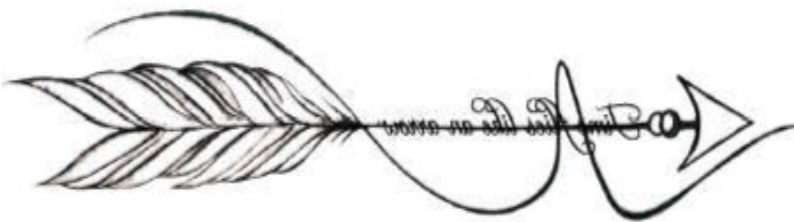
Yağmur DALAKLI
Arda Çağan GÜVEN

Tesadüfler Sılsilesi

Hayatımızı kökünden değiştiren tesadüflerin nasıl bizi bu kadar etkilediğine herkesin kendine göre bir açıklaması vardır ama şunu biliyorum ki bütün bu boşluğu anlamlı kılacak bu tesadüflere ihtiyacımız var. Hayat bir tesadüfler silsilesi imiş meğer, İnsan doğası adı verdiğimiz akıl ve duygu birikiminin, gerçekte ortaya çıkması mümkün olan birçok sonuçtan sadece biri, sayısız farklı olasılık içinde birinci gelmiş ve insanın beyin ile algı sistemi seviyesine kendiliğinden ulaşmayı başarmış bir ürün. Hayat kavrayamadığımız bir şekilde çok hızlı geçiyor, önemli olan bu kısa yaşamımızda değerli anılara sahip olmak, dönüp baktığımızda ne güzel günlerdi demekle yetinmeyip yeni güzel anlar yaratmak, karşımıza çıkan fırsatları ve tesadüfleri iyi değerlendirmekle, hayatın zorluklarına takılmayıp en kötü anda bile yaşamın kıymetini bilmekle, gerçekten yaşamış olmaktır.

Bir tesadüftür karşılaştıran bizi. Tesadüftür yarınları belki yaratacak olan. Her yaşayacağımız şeyi bilemiyoruz; ama tesadüfler bazen çok güzel olabiliyor. Hiçbir çaba, ufak bir tesadüfün önüne geçemez; yaşadığımız mutlulukların çoğu, tesadüflerin eseri. Belki de en başından yanlıştı her şey. Ama olması gerekiyordu. O duyguları hissetmem ve öğrenmem için oldu tüm tesadüfler. Gülüşünün sebebi oydu, sürekli karşıma çıkışının, radyoda çalan şarkı, izlediğim filmdeki kadın, yolda yürüyenleri sana benzetmem hepsi bunun içindi. Onlar büyüttü içimdeki seni, unutmaya çalışırken yine onlar hatırlatacak seni. Hani derler ya bazı insanlar kader kısmet diye. Kaderinin yolunu da olasılık zarlarıyla çizersin aslında. Tesadüf bir başlangıçtır. Finali sen oynarsın, perdeyi kader kapatır. Bizi karşılaştıran şey kader miydi yoksa tesadüf mü bilmiyorum. Ama bak, bu dünyanın en güzel işleyiş biçimi olabilir.

Emre Karataş

SONE 15

Düşünüyorum da, büyüyen ne varsa dünyada,
Mükemmelliği yakalıyor bir an da olsa,
Şu koca sahnede oynanan oyunlarsa
Gökteki yıldızların gizlice etkisi altında.
Bitkiler gibi çoğalıp duruyor insanlar,
Aynı gökte kavuşup ayrılıyor yolları,
Gençlikte serpilip zamanla ufalıyorlar,
Ve hafızalardan siliniyor o cevval zamanlar;
Hercai ömrünün kibri
Gözlerimin önünde gençliğini süsledi,
Müsrif zaman düşman olmuş çürümeye şimdi,
Zifirî geceye döndürecekmiş gençliğinin gününü,
Bense cenk halindeyim zamanla aşkın uğruna,
Ve sunuyorum sana, senden aldığı ne varsa.

OLAĞANÜSTÜ TESADÜFLER ÜLKESİ

Martı seslerini duymadan önce, siren sesleri kulaklarıma hücum etti. İskeleye devrilmiş, içi balık dolu bir kaç varilden dökülen kanı koklamadan önce ise ilk duyumsadığım tuz kokusuydu. Limanda ilerleye durduktan sonra mütemadiyen ciğerlerime işleyen kesif koku da işte tam olarak bu. Paslı, tuzlu ve kesinlikle çürümüş...

Balık kafalarına basmamaya gayret ederek, martıların kopuk bir baş uğruna ettikleri haşin rekabetin arasından sıyrıldım. Telaşlı adımların arşınladığı iskelenin bacakları neredeyse küçük gelgitlerden bile etkilenererek gıcırdayordu. Buna rağmen sırtladıkları sandıkları, varilleri ve içi sulu sulu çalkalanan fiçileri taşıyan iri yarı denizciler birbirlerine yol verme zahmetine dahi girmeden, sert adımlarını sakınmıyorlardı. Yüklenen malların değeri arttıkça, balıkçı kayıkları yerini teknelere, tekneler ise basit gemilere bırakıyordu. Bulduğum leş kokulu iskeleden görebildiğim kadarıyla bu gemilerin, lüks yolculuk gemileri ile aynı koyu paylaşmaları dışında tek ortak noktaları her iki ucun da deniz aşırı yolculuk ediyor oluşuydu. Nasırlı ellerimin sıkı sıkıya tuttuğu bavulum ile ezilmemeye çalışarak bir ileri iki geri ilerliyordum. Benim gibiler için deniz, istediğinde verip istediğinde alan kibirli bir tanrı... Bense yalnızca çaresizlikte eteklerine kapanan bir kul. Ama deniz böyledir. Adamı korkuttuğu müddetçe hükmünü pekiştirebilir. Bilinmeyen sularda yol alırken, denizcilerin arkasında ve önünde olan, neredeyse sonsuz olan deniz, derilerini güneşte kurutup soyar, fırtınalar ve köpüren dalgalarla kabuslarını zapt ederdi. Denizin verdiği şey affedilmez olsa da, çoğu zaman pek çok denizci için asla terk edilmezdi. Beni yıllar sonra tekrar bu limana atan da tam olarak buydu.

Koyun diğer ucundaki iskeleler adeta bambaşka bir dünyanın kemikleri üstüne kurulmuş gibiydi. Genç ve alımlı kadınlar renk renk ve kat kat kumaşlara sarılı, ellerinde şık dantellerle örtülü şemsiyeleri ve pek küçük çantaları ile yaklaşan yolcu gemilerine binmeye hazırlanıyorlardı. Saçları bellerinden aşağı bukle bukle sarkıyor, altın ve bronz alaşımı teller gibi parlıyordu. İnce belleri, uzun boyunları ve gösterişli ancak abartılı olmayan zarif hatları ile pek çok adamın gözleri üzerinde olmasına karşın, aldırış etmiyorlar benziyorlardı. Giyip çıkardıkları elbiseler gibi geçici ilişkilerini de ziyafetler ve davetlerle geçirdikleri günler kadar hızla ve büyük bir iştahla tüketiyorlardı.

Benim sınıfımdan kadınların belinde ise her daim aynı elbise olurdu. Koyu rengi giyilmekten solmuş, ilmekleri çoğu yerde kendini bırakmış, düz ve desensiz bir parça kumaş, etek. Yalnız üstlerindeki zayıf korseler zaman zaman değişir, bu değişiklik yılda ancak bir kaç kez fark edilirdi. Onlar için yılın belli zamanı çarşıdan alıp, saçlarına bağladıkları basit kurdeleler en büyük süsleriydi. O kurdeleyi taktılar mı neredeyse kendilerini en zengin tüccarların getirdiği kaliteli kumaşlara sarınan zarif hanımlar kadar değerli görürlerdi. O zaman dahi, orantısız beden ölçüleri, bebek doğurmak için ideal hatlarının fazlaca geliştiğine dikkat çekmek istercesine göz önünde olurdu.

Yolculuğu şık bir resepsiyonla başlayıp, neredeyse yaz boyu sürececek olan partilere ev sahipliği yapacak olan devasa gemi koya yaklaşırken, hararetle çalışan hamallar bile bir anlığına durdu. Seyre daldıkları rüya, terli bedenlerinin soluklanması için bir fırsattı. Demir titan, üç kalın bacası tüterek ve üstündeki yüzlerce küçük yıldız andıran pencereleri ışıldayarak limana girdi. Gemi şimdiye dek gördüğüm herhangi bir yapıdan çok daha büyük ve pekala çok da haşmetliydi. Bu yüzden üstüme usul usul çöken gölgesinin ağırlığını tarif edebilmek için dahi on ev kadar büyük olduğunu söylemem yetersiz kalacaktır. Ayakları üstünde tir tir titreyen iskelem, geminin yarattığı dalgalarda sallansa da bu kez de yıkılmadı. Sırtındaki pek çoğumuz gibi, zor şartlara alışkındı ve dayanabildiğince dayanacaktı.

Koyun diğer ucundaki iskelelerin üstü giderek kalabalıklaşmıştı. Kadınlar eşlerinin, sevgililerinin yahut onlara farklı şekillerde eşlik eden diğer erkeklerin kollarına girmiş, sırayla gemiye binmeye hazırlanıyordu. Erkekler de kadınlar gibi dikkat çekiciydi. Benim gibiler için bu, güneşe bakmaya benziyordu. Hayranlık uyandırır da içimde şüphesiz bir rahatsızlık uyandırıyor. Bakımlı saçları, tıraşlı yüzleri ve pahalı giyimleri ile varlıkları, geminin neredeyse dümeni kadar önemliydi. İskeleye neredeyse görünmez olduğumu düşünecek kadar uzun süre bu manzaraya dalmıştım. Müzik sesinin duyulduğu uçtan kendi bedenime geri sıçradığımı hissederek irkildim. Bu adamların aksine, benim sıska uzuvlarımdan sıyrılan kemiklerim, ailemin nesillerdir çektiği açlığı ve fakirliği ispat edercesine sıvrılıyordu. Baban da fakirdi. Onun babası da... Ve onun babası da... diye hatırlatıyordu zayıf bedenimin iki yanından çıkan sırik gibi kollarım.

Binmek üzere olduğum gemide ben, hayal edebileceğim en iyi ihtimalle, etin yenemeyecek kadar yavan parçalarını kovalarken, onlar kaliteli şaraplarını yudumlayıp büyük, yağlı balıklarla midelerini dolduracaklardı.

I

Altı ay boyunca yolculuk edeceğim buharlı gemi, dünyanın diğer ucundaki egzotik bir limandan kalkmış ve ikmal takviyesi için haftalar sonra ilk kez demir atmıştı. Anladığım kadarıyla dünyanın öbür ucundaki çorak topraklarda henüz keşfedilen, melez bir tür hayvan taşıyordu. Ve yalnızca eti dahi en besili bufalounun etinden daha değerli ediyordu. O an, taşıdığı yükün benim için herhangi bir anlam ifade edeceğinden şüpheliydim. Geminin ne taşıdığı ya da nereden dereye gittiği benim hikayemin bir parçası değildi. Bu tamamen alıcı ile satıcı arasındaki bir meseleydi. Yanıldığım şey oydu ki, bu hayvanla aramızda, sandığımın aksine bir ortak noktamız vardı: Her ikimizin de eti, yararlanılma kaygısı ile yoğurulmuştu.

Denizde geçen her bir gün karada geçen üç güne eşdeğer gibiydi. Güverteyi, kamaraları ve hatta tuvaletleri temizleyerek geçirdiğim günler artık sadece sanrı gibi geliyordu. Ne kadar temizlersem temizleyeyim ertesi sabah aynı pislik ve ağır koku her bir yanı kaplamış oluyordu. Ellerim suya fazla girmekten çatlamış, yaş almıştı. Güvertedeki pisliğin çıkabilmesi için iyice ovmam gerektiğinden titreyen ellerim gün sonunda güçsüz düşüyordu.

İşlerimin erken bittiğini söyleyebileceğim bir günde, kamaramın alt ranzasına uzanmış, senelerdir elimde olan ve belki de onlarca kez okumuş olmamdan sayfaları eskimiş romanı okumaya koyulmuştum. Yaşadığım kasabada eski bir kitapçı dükkanında çalışan nişanlımın armağanı sayılabilirdi. Taşıdığım küçük bavulda bundan başka bir eşyam yoktu. En azından değer verdiğim... Ara ara, bu metal balinanın karnındaki kıvranımlarını durdurabilmeyi umarak geminin bir köşesine çekilir, sadece beş dakikalığına bile olsa okurdum. Ruhumu diri tutmak için...

Ve yine böyle bir akşamın ilerleyen saatlerinde, gemi muhteşem bir felakete tutuldu. Sağanak yağmur peşinden fırtınayı, fırtına ise kıyameti doğururken güverte tuzla yıkandı. İlk dalgaya kapılanların hiçbir şansı olmadı. Boğulan adamların son haykırımları çabucak yutuldu. Gemi alabora olmadan önce iskeleti kırıldı ve pruva ile kış biribirinden ayrı yönlere doğru savrulurken sakinleştirici etkisindeki tüm hayvanlar bağıyordu. Domuz ciyaklamalarını andıran çığlıklar ile, koyu renk derileri denizin karanlığında gözden kayboldu. Karanlık sularda çırpınan her bir silüet bir diğerinden farksız görünüyorken, bu hayvanların neye benzediğini göremedim.

Olanları ilk dalgadan kurtulmayı başaran diğer üç yolcu ile üstüne tünediğim filikadan izliyordum. Direk kırıldıktan hemen sonra kendimi suya atmış, apar topar filikaya çıkmıştım. O an idrak edemesem de büyük bir şokun etkisindeydim ve zangır zangır titreyen bedenimi zapt edebilmeleri için beni bağlamaları gerektiğini sanmıştım. Oysa hareketimi kısıtlayan şey bedenime sarılı muşamba kumaş değildi. Aralıklarla göğü aydınlatan şimşeklerden sonra, kırılan direk doğruca üstüme düşmüş, geminin omurgası ile birlikte dizimden aşağısını biçmişti.

Gemi kazasından sonraki günlerde üstüne tünediğimiz metal filika ile, suyun yüzeyinde küçük, kırıklı dalgaları yaratan rüzgarla sürüklendik. Filikadaki diğer üç adamdan ikisi denizci, diğeri ise bir veteriner hekimdi. Akıntıya kapılmak gibi belli bir çekim hissetmesek de, arkamızda bıraktığımız beyaz bulutlardan bunu anlayabiliyorduk. Denizcilerden biri kazan dairesinde çalışıyordu. Bronz tenindeki yer yer yanıklar ve zayıf vücuduna rağmen kollarındaki gergin kaslardan görüldüğü gibi, bir zamanlar beyaz renk olduğu anlaşılan atleti de kurumla kaplanmıştı. Kazadan ancak bir gün sonra konuşmaya karar vererek kendini Kılpayı olarak tanıttı. Henüz çocuk sayılabilecek bir yaşta çalıştığı ilk yük gemisinde, ucu ucuna atlattığı bir kazadan sonra herkes ona böyle seslenir olmuştu anlattığına göre. Diğer denizci ise kaptanın sağ koluydu. Güvertede volta atarak kendini göstermesinden, yahut aylıklık eden genç denizcileri azarlamaktan başka bir iş yaptığını görmemiştim. Yine de ona Kaptan dedik. Yıldızları okuyabildiğine ve pek yakında yolcu gemilerinin sık kullandığı rotaların üzerinden geçeceğimize dair kuvvetle sarsılmaz bir inanca sahiptik. Veteriner ise oldukça sessiz bir adamdı. İyi giyimli, tıraşlıydı. Kıyafeti harap haldeyken dahi bizim giydiğimiz paçavralardan farkla sıyrılıyordu. Gemide dört veteriner hekim daha vardı. Elbette onların kaldığı alan farklıydı ve hiçbiri ile bir kez dahi karşılaşmamıştım. Bildiğim kadarıyla yarım düzine hayvan taşıyordu gemi. Ve sadece altı hayvan için dört hekim görevlendiren alıcılar için bu yaratıklar epey değerli olmalıydı. Hekimle konuşmaya başladıkça anladım ki, küçük bir servet, denizin dibine gömülmüştü.

Hekim, filikanın ilk yardım setini büyük ölçüde boşalttı. Gece karanlığında, pek değerli gömleğinden şeritler kopararak bacaklarıma sıkı sıkıya sarmıştı. Şimdiyse muazzam bir gerginlikle titreyen elleri, ipliği iğneye geçirmeye çalışıyordu. Üst bacak, diz kapağı ve... Paramparça etler. İlk anda, yaşanan dehşetin muazzam şokuyla pek bir acı duyumsamamış olsam da, bacaklarım yoktu artık. Güvertedeki kanı boşaltmış olmalarına rağmen fırtınadan kalan kızıl su, dalgayla ayaklarımızı ıslatıyordu. Sonraki gece feci şekilde ateşlendim. Sabaha çıkamayacağımı düşünsem de şafak vakti gördüğüm rüya beni uyandırdı. İskeleden kestiğim o şık yolcu gemisinde, gösterişli bir akşam yemeğindeydim. Ve tadına vardığım yemek, o meçhul melez hayvanın eti idi. Boş midem bu ağız sulandıran rüya ile iyice burkuldu. Yine de minnettardım. Hava kararınca tek bir gece dahi, yıldızlı göğüyle merhametini bizden asla esirgemedi.

II

Deniz, onun tüm çocukluğuna, gençliğine ve yaşlılığına ek koymuştu. Kılpayı, kırklarının ortasında görünmesine rağmen sakalları beyazlamış, saçları büyük ölçüde dökülmüştü. Konuşmasında bir tür çocuksu saflık seziliyordu. Filikanın erzak ve can yelekleri ile dolu dolabından bir hayatta kalma kılavuzu, bir kalem ve ince samanlı kağıttan bir de defter buldum. Ve bir ilk yardım çantası. Deferi Kılpayı'na verdim. Çirkin bir yazısı vardı ama oyalanıyordu. Sürükleniş boyunca gördüğümüz garip balık türlerinden ya da yediğimiz berbat konservelelerden falan bahsederek bir çeşit günlük tutmaya başladı.

Hekim günden güne yaramı temizleyip yeniden sarıyordu. Bu onun gerçek dünya ile temas ettiği nadir anlardandı. Deniz arkamızda bıraktığımız tüm hikayeleri siliyordu. Sadece o an için yaşıyor, suyun içindeki bir ceviz kabuğunda ve zamandan tamamen yoksun bir halde nefes alıyorduk. Kaptan pek az uyuyordu. Kafasında dönüp duran çarkların neler olduğunu merak etmenize yol açan garip, düşünceli bir ifadesi vardı. Yalnız, muhabbeti keyifliydi. Kaba saba bir adam olmasına rağmen, gür sesi ile pek güzel denizci şarkıları söylüyordu

III

Bir ayın sonunda yaklaşırken, önce defter sayfaları azaldı sonra da erzak bitti. Susuzluktan çatlamış dudaklarımızdan şarkılar dökülmeye devam ediyordu. Yağmur suyundan elde ettiğimiz stok, bizi ancak birkaç gün daha idare ederdi. Hekim neredeyse tanınmayacak haldeydi; suratı çillerle kaplanmış ve uzayan sakalı katılaştı. Kılpayı artık daha da az konuşuyor, söylediklerime çoğunlukla kafa sallamakla yetiniyordu. Defterinden kalan son sayfalardan birini bana vermesini rica ettim. Niyetim bir mektup yazmaktı. Arkamda bırakıp gittiğim tek kişi nişanlımdı. Gemideki bu işe, yalnızca yarım yıl boyu sürecek bu işe, ikimiz için girmiştim. Böylece elime geçecek parayı biriktirdiğimiz ile birleştirecek ve kasabada ufak bir fırın açacaktık. Son kez demiştim. Bu sondu. Bundan sonra bir daha asla denizlere dönmem gerekmeyecekti.

Yuttuğumuz en son lokmanın üstünden bir hafta geçmişti. Ekşimiş midelerimiz artık guruldamayacağı kesmişti. Bedenimde hiç kuvvet kalmamış olmasına karşın, güçlükle uykuya dalabiliyordum. O nadir anlarda da çoğunlukla tavşan uykusunda oluyordum. Ancak bir gece gerçekten de uykuya daldığıma inandım. Kulağıma dolan inanılması güç sözler, kaçınılmaz sonuma hazırlıktı. Çoğunluğun hayatına karşılık, açıklıkla pençelesen üç can uğruna, yaralı ve zayıf bir adamı tabağa koymak son derece adil görünmüştü Kaptan'a. Açlıktan perişan bedenlerimiz tek bir lokma için seve seve aralarından birini kurban edebilirdi. Hekim bu fikirden tiksindiğini belli etse de ne o ne de Kılpayı buna itiraz etti. Sabaha karşı, Kılpayı'ndan aldığım tek sayfa kağıda her şeyi yazdım. Geminin batmasından, planlanan sonuma kadar her şeyi... Bunları yazmak, birilerine burada yaşananlardan bahsetmek, her şeyin gerçekliğini yüzüme tokat gibi çarptı. Haftalar önce her su damlasını içinden emdiğimiz cam şişenin içine rulo yaptığım mektubu koydum ve kalan son kuvvetimle şişeyi açık denize fırlattım.

Ertesi gün, henüz güneş doğarken bıçak boynuma dayandı. Yatar vaziyette, sırtım Kaptan'a dönüktü. Uykuda olduğumu sanmışlar ve böylesinin çok daha kolay olacağına inanmışlardı. Bense kıpırdamak bir yana sesimi dahi çıkaramadan put gibi kaskatı kalmıştım. Öldürücü darbeye kendimi hazırlarken, gecenin sessizliğini bölen Kılpayı'nın seslenişini duydum: Kara görüldü!

IV

Filika karaya yanaşırken, hiçbir şeyin farkında olmayan hasta ve savunmasız bir adam aylaklığı ile yerimde doğruldum. Hantal ceviz kabuğumuz, sık ağaçlar ve yosunsu otlarla kaplı adaya yanaştı. Delicesine bir açıklık içindeyken, kendi bedenimi dahi et ve kemikten ibaret görmeye başlamışken adanın sarp ormanı son derece davetkâr görünüyordu. Adanın ne gibi yaratıklara ev sahipliği yaptığını, ormanın ne gibi tehlikeler gizlediğini umursamayan Kaptan elindeki körelmeye yüz tutmuş bıçakla filikadan atladı. Kılpayı, bana öyle geliyor ki eski emir komuta zincirinin üstüne sindirdiği boyunduruktan kurtulamayarak ve alışkanlıkla, hemen Kaptan'ın peşine takıldı. Elinde kağıdı ve kalemiyle...

Hekim benimle kaldı. Lekelenen ve sakalla kaplanmış genç yüzünde belli bir utanç taşıyordu. Çok değil, bir kaç dakika öncesine kadar bana baktığı mesafeden bakmıyordu gözleri şüphesiz. Gözlerinde tekrar insandım. Konuşan, düşünen, hisseden ama yine de kendi bedeninde kısıtlı bir et parçası.

Kaptan ve Kılpayı döndüklerinde öğleden sonraydı. Yanlarında, uzunca bir sırığa bağladıkları besili bir hayvanla göründüler. Artık sadece belirli yerlerini örtmeye yetecek giysileri ise sırlı sıklamdı. Çok değil yarım kilometre uzakta içilebilir su kaynağı bulduklarını söyledikleri an olmayan bacaklarımın üstüne kalktığımı hissettim. Hekim derhal kalkıp bütün boş şişeleri ve hatta konserveleri de yanına alarak içini suyla doldurmaya gitti. Kaptan uzun bir uğraşın sonucunda yaktığı ateşi kısa sürede büyüttü. Eğer birbirine vurduğu taşlardan taşan kıvılcım biraz daha parlamasaydı bütün bir butu çığ şeklinde mideye indireceğe benziyordu. Büyük parçalara bölüp ateşe attıkları hayvan su aygırı ve domuz arası bir yarattı. Neredeyse mora dönük koyu kahve rengi derisinin altı yağ doluydu. Büyükçe bir köpek boyutlarında olmasına rağmen oldukça etliydi. Hekim, yanında su dolu şişelerle döndüğü vakit ocaktaki etin kokusunu dahi duymaz oldum. Öyle büyük bir iştahla giderdim ki susuzluğumu, koca bir denizi içmişçesine midem doldu. Yine de büyük bir parça eti kolaylıkla bitirip kemikleri iyice sıyırdım. Kaptan ve Kılpayı, yakalaya bildiklerinin yanında gördükleri diğer iki hayvanın çok daha iri olduğunu söyleyerek etten yağlanan ağızlarını şapırdatıyorlardı.

Geceyi filikada değil, toprağa sere serpe uzanmış halde ve midemde büyük bir hararetle geçiriyor olmak son derece tuhaf geldi. Sanki dalgalarla savrulmaya devam ediyormuş gibi gece boyu irkilerek uyandım. Gözlerimi açtığımda yıldızların dışında, üstüme uzanan çıplak göğün haricinde, palmiye yapraklarını görmek ve hisirtmelerini işitmek içimde çoktandır unuttuğum bir duyguyu uyandırdı. Gözlerimi kapayıp sadece olduğum ana hapsolmaya çalışırken Kaptan'ın sesini duydum. Bir şişenin içine sıkıştırdığı kağıt parçasını var gücüyle denize fırlattı. Bu denizin ardında her birimizin bekleyeni vardı şüphesiz. Bir sevgili, nişanlı, dost... Yahut bir aile... En azından mektupların o insanlara varacağından nasıl da emindik!

V

Adada geçirdiğimiz on ikinci günün sonunda, yeniden yola koyulma kararı aldık. Günlerimizi palmiye gölgesinde, derin göletlerin serinliğinde veya filikayı bağladığımız sığ koyda geçirerek tükettik. Büyük bir rehabet içerisindeydik. Adaya ayak bastığımız gün avlanan hayvanları bir daha görmesek de, su kabağına benzer garip bir tür sebze ile besleniyorduk. Zaman zaman koyun diğer ucuna gerdiğimiz ağa türlü renkte balıklar da takılıyordu. Birkaç kere sincap yakalamayı deneseler de bu küçük havyanlar oldukça kıvrak ve hızlıydı.

Neredeyse bir ayı tamamlıyorduk. Yeniden denize açılma kararını üçe bir oyla aldık. Saatlerimizi adanın sunduğu nimetlerle daim ettirmeye çalıştıkça her günümüz bir öncekinden farksız geçiyordu. Oturduğum yerden ördüğüm balık ağları bile ihtiyacımızın dışında büyük bir öbek oluşturmaya başlamıştı. Dayanılmaz bir tatminsizlik ve eskiye büyük bir arayış içerisinde, tekrar denize dönme kararımıza Hekim karşı çıkmıştı. Hekim mantıklı bir adamdı, karnımız doyuyor ve kana kana su içebiliyorken, kim açık denizden bunların fazlasını isteyebilirdi?

Hekim'i arkamızda bırakırken, yolculuğun onunla geçirdiğim kısmını tamamen yitirmiş gibi hissediyordum. Bacaklarımda onun titiz elleriyle atılmış, bozuk dikişlerle adadan ayrılıyordum. Kan kaybından ya da iltihaptan ölmediysem bunu tamamen ona borçluydum. Geceler boyu şarkılar söylediğimiz bu adamı arkamda bırakırken artık aynı kişi olup olmadığından emin değildim. Belki de bir yabancıya, kendi hayatını kurtarmak için can alınmasına kolaylıkla müsaade edebilecek bir yabancıya veda ediyordum.

Yine de, büyük bir facianın kıyısında kürek çekiyor dahi olsak, adada gittikçe küçülen bir silüet olarak bıraktığımız o genç adamın çökük omuzlarını hayatımın sonuna dek unutabileceğimi sanmam. Adada eriyen kaslarımı telafi edebilmek uğruna epey işle uğraşmış olmamın karşılığını aldım. Yola çıkma kararımızdan sonraki günlerde filikaya eklemek üzere şirin ancak sağlam bir sal bile yapmıştım. Amatör olarak yamayp filikanın ortasına diktiğimiz yelkenle ilgilenmekte, Kılpayı'ndan çok daha kabiliyetli olduğum anlaşılınca, gemiyi Kaptan ile ikimiz idare eder olduk. Artık gemi diyorduk çünkü pek çok yeni eklenti ile hemen her ihtiyacımızı görüyor, çok daha atik yol alıyordu. Filikaya ilk düştüğümüz günün umuduyla hareket ediyorduk. Kaptan yine yıldızları okuyor, Kılpayı artık karıştırmaya başladığı şarkıları değiştirerek söylüyordu. Kaptan'ın gerektiğinde beni gözünü dahi kırpmadan öldürebileceğini biliyor olmama rağmen, içimde ona karşı bir korku hissetmiyordum. Gemimiz ağzına kadar yiyecek ve suyla doluydu. Sal bile neredeyse yol almamızı engelleyecek kadar erzak ile kaplanmıştı. Hindistan cevizi ve bolca muzla dolup taşan üç koca kasa...

Bu yiyecekleri tüketeceğimiz zaman da geldiği an, ne olacaktı bilmiyordum. Ancak o zamana kadar bu denizde savruluyor olursam, ölümün gözüme o kadar da korkutucu gelmeyeceğini düşünmeye başlamıştım. Ve ölüm, gemimizin etrafını kara bulutları ile ikinci kez sardığı zaman, bu kez sığınacak bir başka filikamız yoktu.

VI

Fırtınaya tutulduğumuz ilk sefer büyük, metal bir balinanın karnında yolculuk ediyor olmamıza rağmen, temelde her şey aynıydı. Geminiz ne kadar büyük, direkleriniz ne kadar sağlam olursa olsun, deniz sizden, geminizden ve etrafınızı saran diğer her şeyden çok daha büyüktür.

Dalgalar filikaya çarptıkça bu kez bitti diyordum. Yeniden kaybedecek bacaklarım, bir kez daha vedalaşacağım nişanım yoktu. Benden başka ne alabilirsin ki? Filikayı yutacak dev dalganın üstümüzde kabarışını saatlerce seyrettiğimi sandım. Dalganın içindeki küçük kırılmaları, çakan her bir şimşekle aydınlanışını sanki ilk görüşümmüş gibi hafızama kaydettim.

Bir fındık tanesi kadar bile ağırlığımız yoktu. Sağa sola savrulduk. Soluk almak için çıktığım an bir başka dalga üstüme kapandı. Yeniden su yüzüne çıktığımda bir an Kaptan'ı filikaya doğru yüzmeye çalışırken gördüm. Sonra yeni bir dalga geldi. Üstümüzde çakan şimşekler ve suyu köpürten iri yağmur damlalarının arasında, kollarım su yüzünde kalmaya çalışmaktan feci halde sızlıyordu. Sal, savrulup filikadan kopmuştu. Sadece birkaç kulaç mesafede bana. Kılpayı da salın diğer tarafına düşmüştü, var gücüyle tutunacak yer arıyordu. Kendini sala atmak isterken, içi hindistan cevizi dolu kasalardan biri kayarak üstüne düştü. Kafasına inen sert darbeyle hareketsiz kalan vücudu dalgalara kapılıp gitmeden önce yakaladım. Bir elim salda diğeri Kılpayı'nın kolundaydı. Kendi canım için nasıl kuvvetle tutunuyorsam, onun kolunu da öyle sıkı sıkıya tutuyordum.

Filikanın büyük bir dalganın sırtında sala doğru yaklaştığını gördüysem de hiçbir tepki veremedim. Ters dönmüş, metal kabuk şiddetle sala çarptı. Bir an Kılpayı'nı elimden kaçırarak gibi olunca irkilerek daha da sıkı tutundum sala. Kaptan, filikaya çıkabilmişti. Nefes nefese bir halde bir eliyle direğe sardığı halatı bana attı. İpi çekmeye başlarken önce Kılpayı'nı çekmesi için ısrar ettim. Neden ya da nasıl dinledi bilmiyorum ama dediğimi yaptı. Peşinden beni de çekti. Bir aydınlanıp bir kararın gökyüzü suratımıza acımasız rüzgarını vuruyor, yağmur görüşümüzü kapatıyordu. Canımızı kurtarabilmek uğruna kendimizi içine zor attığımız metal filika, ayık bir kafanın öngörebileceği şekilde şimşekleri üstüne çekti. Dibine düştüğü direği kırdığı an Kaptan'ın üstüne devrildiğini gördüm. Başından oluk oluk kan akan Kaptan bir an şoka girdi. Beşik gibi sallanan filikanın ortası tuştumaya başlarken elime geçen bezle yangını söndürmeye çalıştım. Kaptan ise dengesiz bir şekilde ayağa kalktı. Yere serdiğimiz ıslak, eski gömleği kapıp var gücüyle alevlere çarptı. Son bir kaç darbe ile söndürdüğü alevlere uzun uzun bakarken bir anda yığılıverdi. Kanla bulanmış tuzlu suyun doldurduğu filikadan düşen bedeni karanlık dalgalara kapılıp gitti.

VII

Kılpayı, bir çeşit beyin hasarı geçirmiş olmalıydı. Boynundan aşağısını hareket ettiremiyor, tepkilerini ancak göz kapaklarını kullanarak belli edebiliyordu. Üstüne şimşek düşen direk, dibinden tamamen ayrılmadığı için kırık bir boyun gibi çirkin bir açıyla denize devrilmiş sürükleniyordu. Kan ve idrarla çalkalanan filikayı boşaltacak tek bir tas dahi yoktu. Fırtınanın alt üst edemediği tek dolabın içi de bu iğrenç kokulu suyla dolmuş, yenilebilir tek lokma bırakmamıştı.

Kırık direktan yamalı yelkeni söküp aldım. Ancak başımızı altına sokabileceğimiz kadar bir gölgelik yaparak, güneşin etkisiyle başımıza akbabalar gibi toplanmaya başlayan sanrıları kovaladım. Kılpayı boş gözlerle muşambaya bakıyordu. Yanına uzandım. Mavi gökyüzü, güneş ve parça parça bulutlar muşambanın açık yarısından ara ara seçiliyordu. Dalga sesleri ve yelkenin suya değen kumaşı esrarengiz bir uyumla sesler çıkarırken, filikamda uzanmış kitabımı okuduğumu hayal ettim. Gözlerimi yumdum; bu kez sonu farklı bitiyordu. Uyandığımda gördüklerimin bir çeşit hayal olduğundan emindim. Sırasıyla yaşanan her an, sahiciliğini bir öncekinden çokça yitiriyordu.

Kurtarılmıştık. İki ay süren bir sürüklenişin sonunda, sınır kara sularında devriye gezen askeri bir gemi tarafından... Askerler dilimizi daha önce duymadığım bir aksanla konuşuyor olmasına rağmen kolayca anlaştık. Nihayet yeniden karaya ayak basana kadar yaralarımızla ilgilenilmiş, Kılpayı'nı ayrı bir odaya alıp her ikimizi de temizlemişlerdi. Filikadan geriye kalanları da gemiye çıkarmışlardı ve her nasıl olduysa, suyla dolu kayığın içinde cam şişeye konulmuş mektup da bulunmuştu.

Şişeyi bulan genç subaya, mektubun benim olduğunu söyledim. Yolculuğun başlangıcından beri başımıza gelen olaylardan, sonum olduğuna inandığım ana kadar her şeyi yazdığımı söyledim. Öylesi bir umutsuzluk ile her şeyi yazmak istediğimi de ekledim.

Sonuçta, beni bir hayvan gibi parçalayıp yiyeceklerinden emindim. Ve o adaya çıkmasaydık olacak olan şey de tam olarak buydu. Karaya ayak basar basmaz Kılpayı'ndan ayrıldım. Bana hiçbir şey söylenmeksizin ayrı araçlara bindirildik. Sorduğum sorulara kısa cevaplar veriliyordu. Kılpayı ile hastanede buluşacağımızı sansam da onu bir daha asla göremeyecektim.

Tedavimin ardından bindirildiğim tekerlekli sandalyeyi zırhlı bir araca yüklediler. Getirildiğim pejmürde hapishanede ne olduğunu anlamak için çırpınıyordum. Nihayetinde sorunun mektup olduğunu öğrendim. Benim olduğunu defalarca kez söylediğim mektup... Anlaşılan oydu ki, ben neden buraya düştüğümü anlamaya çalışırken fazlasıyla denizin dibine gömülmüş olan Kaptan ile, yazdığımız mektuplar karıştırılmıştı. Bu yüzden gardiyanlara ortada bir karışıklık olduğunu açıklamak için kendimi paralamam boşunaydı. Çünkü askerlere defalarca kez bana ait olduğunu söylediğim mektubun içinde yazanlar, yanlış bir bakış açısında son derece tehlikeli bir hal alabilecek türden anlatımlarla doluydu. Mektubu okumama izin verdiler. Kaptan da beklenen üzere tıpkı benim mektubumdaki gibi, kendine göre neredeyse tüm sürüklenişimizi kaleme almıştı. Yalnız onun mektubunun can alıcı kısmı, öldürüleceğini bilen bir adamın son cümleleri değildi. Kaptan son satırlarında, adada Kılpayı ile avladıkları esrarengiz, su aygırı ve domuz kırmasını andıran yaratığı nasıl tuzağa düşürüp afiyetle yediğinden bahsediyordu yiğitçe bir edayla. Ancak bu yaratıktan herhangi bir hayvan olarak değil, "o" diyerek bahsediyordu. Tıpkı bir insandan bahseder gibi... En genç olanı kaçırdım. Ormanda gözden kayboldu. Okunaksız el yazısından anlamlı cümleler çekmeye çalışan gözlerim ağrıyordu. İri olan yaralandı ve... Cümlelerin geri kalanında mürekkep dağılmıştı. Diğerine hiç beklemediği bir anda saldırdım. Söylenip bağırıma fırsatı olmadı. Kafasını bir taşla ezip sahile sürükledim. Sulu eti, tahmin ettiğimden daha sert. Domuz eti gibi...

Son satırı okurken titreyen parmaklarımın arasından mektubu çekip aldılar. Öldürmek söylenen kadar zor değil. Gözlerinin içine bakmamalısın. Yakardım, bağırıp çağırdım. Bir hayvan gibi debelendim tekerlekli sandalyenin üstünde. Hapishane müdürünün odasından çıkarıldım. Tepemde dağ gibi dikilen iki gardiyan söylediklerimin tek kelimesini anlıyor gibi görünmüyordu. Benim dilimde hayır, hayır diyip duruyorlardı.

Atıldığım idrar ve küf kokulu dökük hücrede yalnızdım. Sakat bir adamın kendini savunamayacağını bilerek yanıma başka kimseyi sokmamışlardı. Hapishane deniz kıyısında, hatta anladığım kadarıyla bir adadaydı. Dalga sesleri bazı bazı alay edercesine kayalıklara çarpıp varlıklarını yüzüme vurmaya çalışırdı. Kulak asmazdım. Karanlıkta inlemeler, küfürler ve gardiyanlara seslenen zavallı sesler dışında duyduğum tek ses koridorda, yetersiz ışığı ile titreyen ampulün cızırtısıydı. Sindüğüm köşede, aklımdan geçen tek düşünce ise nişanlığımın tüm bunları öğrenip öğrenmeyeceğiydi.

Eğer öğrenmezse bu mezbahada çürüyüp gidecektim. O ise denizde kaybolduğuma, batan gemiyle birlikte dibi boyladığıma inanacak, belki uzunca bir süre yas tutacaktı. Öte yandan öğrenirse... Yumruğumu duvara vurdum. Geri dönmek için verdiğim onca uğraştan sonra... Beni bir yamyam, bir çeşit vahşi olarak görmesi fikrine nasıl dayanabilirdim? Tıpkı bir hayvan gibi...

Hapishaneden kaçtım. Sakat ve müebbet yemiş bir adamdan daha az zavallı, aciz pek şey yoktur. Bu aciziye-tin sağladığı güvenli alanımda neredeyse görünmezdim. Gölgelelerde sükunetle hareket ettiğim müddetçe kimse varlığımı hissetmezdi. Hava almamız için dışarı çıkarıldığımız zamanlarda bu kabiliyetimi epeyce pratik ettim. Kulak kabarttığım seslerden birkaçı nihayetinde fayda sağlayacaktı. Kaçış planı yapan üç mahkum, adanın diğer tarafında çürümeye terk edilmiş bir sandaldan bahsediyordu. Fazla zeki adamlar değillerdi ve üçü de aynı hırsızlık olayı sebebiyle tutuklanmıştı. Beni de dahil etmeleri karşılığında, planlarından kimseye bahsetmeyeceğimin güvencesini verdim.

Sandalla açıldık. İçimdeki tanıdık hissin verdiği rahatsızlıktan kurtulamasam da, adayı arkamızda bıraktık ve küreklere asıldık.

Ve asıl mektubumun cam şişesi nihayet kıyıya vurduğunda ben çoktan...

Yazar : Badel Deniz Kenet

FILM
SAMATA

“TEKRARLIYORUM, SANAT BİR YAKARMA, BİR DUA BİÇİMİDİR VE İNSAN YALNIZCA DUASIYLA YASAR.”

-ANDREI TARKOVSKY.

Sinema hayatımıza girdiğinden beri, insanlığın sanatla gerçeklik üzerinden etkileşime geçmesi sanatın farklı bir boyut kazanmasını sağlamıştır. Sinema, gerçekliği soyut ve somut kavramlar üzerinden seyirciye aktaran, bunu yaparken seyircinin duygu durumunu etkileyen ve bazen de seyircinin duygu durumundan etkilenen bir sanattır. Sinema dendiği zaman ilk etapta aklımıza en sevdiğimiz filmler veya popüler kültür ürünleri gelse de, aslında sinema tam anlamıyla bir oluşumdur. Geçmiş, bugün ve muhtemel yarın, filmler aracılığıyla özel bir anlatımla insanlıkla buluşur. Geçmiş birikimlerin ışığında ilerler ve sürekli kendini yeniler.

Sinema, “ben varım” diyebilmek için bir ihtiyaçtır. İnsanın varlığının ta kendisidir. Hiç tanımadığımız insanların hayatlarına bir anda dahil olabilmemizi, onların hikayelerini duyabilmemizi sağlar. Hayatın içindeki her hikaye, anlatılmayı ister. Bizler sinemayı işte bu yüzden çok severiz. Çünkü anlatılan hikayelerde bazen kendi yaşantımızdan izlere rastlarız. Belki de hiçbir zaman bir değeri olmayacağını düşündüğümüz, önemsiz gördüğümüz izler. Ve sinema sayesinde, aslında ne kadar değerli anlara sahip olduğumuzun farkına varırız. Sinema sayesinde, hayatımız daha anlamlı hale gelir. Çünkü sinema var olmaktır. İzlediğimiz bir filmde kendimizden bir yansıma gördüğümüz anda, izlediğimiz film daha farklı bir anlam kazanır.

Hikayeler insanlığın hikayeleridir, bizimdir. Ve tamamen gerçeklik üzerine oluşurlar. Gerçekliği oluşturan şey yaşanmışlıklar ve yaşanmamış olanlardır. Bu sebeptendir ki her insanın mutlaka bir hikayesi vardır. Hayatın içinde karşılaştığımız her durum, tanıştığımız her insan bizim hikayemizin bir parçasıdır ve hikayeler oluşurken hiç kimse bir estetik kaygıyla yolunu çizmez, çünkü herkes gerçeği yaşamaktadır. Gerçek, yaşamak içindir ve sinema, yaşam dolu bir sanattır. Sinema unutulmamayı, hep var olmayı sağlar.

Sinema ile hikayeler somut bir hale getirilirken birçok ifade kullanır. Bu ifadeler; çekim teknikleri, kullanılan renkler, filmlerdeki ses dizaynı gibi unsurlarla sağlanır. Bu konuyu, çok sevilen filmler üzerinden detaylı bir şekilde inceledik. Sinema severleri daha fazla merakta bırakmamak amacıyla şimdi yazımı burada sonlandırıyorum. İyi okumalar!

Melike Çan

FILMDE SES DIZAYNININ ISLEVI

A MAN ESCAPED (ROBERT BRESSON, 1956)

Bu yazıda, ses dizaynının filmler üzerinde nasıl bir işlevi olduğundan bahsediyorum ve bunu, Robert Bresson'un *A Man Escaped* filmi üzerinden detaylı bir şekilde açıklıyorum.

Hikaye, savaş sırasında naziler tarafından yakalanan ve hapse atılan Fontaine adında genç bir adamın hapisneden kaçma çabasını konu alıyor. Film boyunca, hikayeyi anlatmak için kullanılan seslerin ne kadar hassas bir biçimde kullanıldığını görüyoruz. Öncelikle film, bir müzikle başlıyor. Müzik seçiminden bu hikayenin bir dram hikayesi mi, bir korku hikayesi mi yoksa bir aşk hikayesi mi olduğunu tahmin edebiliyoruz. İlerleyen dakikalarda, müziğin sesinin artmasıyla birlikte tansiyon yükseliyor ve seyircide bir heyecan oluşuyor. Bir süre sonra da bir koro sesi duyuyoruz. Bu koro sesinin filmle ilgili bir mesaj içerdiğini düşünüyorum. Çünkü müzik tek başına kullanıldığında seyirciyi bu şekilde etkilemezken müziğe koro dahil olduğunda, seyirci daha yoğun hissetmeye ve hikayeye daha net bir şekilde dahil olmaya başlıyor.

Müziğin koro eşliğinde seyirciyi etki altına almasıyla, filmdeki karakterlerin birlikte bir şeyler yapması gerektiği fikrine varabiliriz. Bunun yanında, filmde Mozart'ın müziği kullanılmış. Mozart'ın kişilik özelliklerine ve deneyimlerine bakarak bu müziğin özgürlük veya sürekli bir yolculukta olmakla ilişkilendirilebileceğini söyleyebiliriz. Öyle ki, Mozart'ın 36 yıllık yaşamının 14 yılını yolculuklarla geçirdiğini biliyoruz. Yani filmi izlemeden önce özgürlük veya seyahat -bir yere gitme isteği- ile ilgili mesajlar içerdiğini anlamamız mümkün. Ayrıca, Mozart'ın bu müziğinde merhamet duygusundan bahsediliyor (Mass No.18 in C minor K 427). "Tanrı merhametlidir, Mesih bize merhamet etsin" gibi. Bu müzik film boyunca tekrar ediyor, bu da hikaye boyunca özgürlük arzusunun hakim olacağını ve affedilme isteğinin yansıtılacağını vurguluyor. Sadece bu müziği duyarak film hakkında bilinçaltımız bir fikir oluşturmuş oluyor ve film boyunca hikayeyi bu şekilde izliyoruz.

Ses dizaynı konusunda çok iddialı bir film, öyle özenle hazırlanmış ki... Filmin ilk sahnesinde polis arabasından kaçmak için fırsat kollayan bir tutukluyu izlerken, polis arabasının vites değiştirme sesine odaklanıyoruz. Arabanın yavaşladığı anı ve tutuklunun kaçacağı zamanı ayarlamasını bu şekilde algılıyoruz. Araba ilerlerken bir trene yaklaşıyor ve duyduğumuz tren sesi, tutuklunun bu noktada kaçacağı fikrini empoze ediyor. Öyle ki, ses gittikçe artarak devam ediyor ve araba aniden trenin önünde duruyor. İşte tam o an, tutuklu kişi arabadan kaçıyor.

Bu esnada kamera, dışarıda neler olup bittiğini göremediğimiz bir konuma sabitleniyor. Dışarıda neler olduğunu ancak duyulan seslerle anlayabiliyoruz. Duyulan silah sesleriyle, koşan insanların ayak sesleriyle kaçan kişinin kovalandığını ve yakalandığını anlıyoruz. İlerleyen sahnelerde ise asıl karakterimizin hücre odasındaki yatağının tahtadan yapıldığını ve yaylarının rahatsız edici olduğunu yine sesler yardımıyla anlıyoruz. Bunun dışında, mahkumların kaldığı hücrelerdeki duvarların ince olması sebebiyle mahkumlar duvarların arkasından birbirleriyle iletişim kuruyorlar, bunun da filmde sürekli tekrar ettiğini görüyoruz. Tekrar eden seslere bir diğer örnek de, ne zaman bir tren sesi duyulsa Fontaine'in avluda bir adamla iletişime geçmesi örnek verilebilir. Filmde bu şekilde tekrar eden çok fazla ses var ve tekrarlanan sesler bize bir sonraki sahnede neler olacağını gösteriyor. Bu da hikayenin sürdürülebilirliği açısından çok iyi organize edilmiş bir şekilde karşımıza çıkıyor.

Film boyunca, izleyiciye yansıtılmak istenen duygu yine seslerle aktarılıyor. Örneğin bir mahkum baş gardiyan tarafından bir yere götürülürken, gardiyan sürekli olarak merdiven parmaklığına anahtarını vurup ses çıkarıyor. Bu, mahkumun o anda hissettiği gerilimi seyirciye yansıtıyor ve aynı zamanda seyirciye “şimdi ne olacak?” sorusunu sorduruyor. Ancak bir süre sonra tekrarlayan sesler tek başına bir şey ifade etmekten çok, bir bütün olarak karşımıza çıkıyor. Fontaine yere sürterek keskinleştirdiği bir kaşığın sapıyla kapıyı kırmaya çalışıyor ve bu esnada ses çıkıyor, bununla birlikte ortak toplanma alanında mahkumlar birbirleriyle iletişim kurmaya çalışırken sürekli bir su sesi duyuluyor. Bu da karakterlerin tedirginliğini ve planlarının ciddiyetini ortaya koyuyor. Bu noktada seyirci olaya karakterlerle aynı bakış açısından bakmaya başlıyor. Bir süre son hem karakterler hem de seyirci “acaba duyuyorlar mı?” sorusunu sormaya başlıyor ve bu gerginlik, seyircinin dikkatini nesnelere çekiyor.

Seyirci, filmde kullanılan ses dizaynı neticesinde dikkatini nesnelere veriyor ve nesnelere ile karakterler arasında bir anlam oluşuyor. Örneğin, Fontaine (mahkum) ve kaşık. Fontaine'in kaçış planının bir numaralı nesnesi kaşık. Duyduğumuz çoğu sesi bu kaşık oluşturuyor. Kaşık aynı zamanda planın konsepti olarak sembolize ediliyor. Çünkü Fontaine'in kaçış planında, hücrenin kapısını kırdıktan sonra bir ip bulup dışarı çıkmak gibi bir aşama var. Kapısını kırdıktan sonra kaşığı bıçak olarak kullanarak bir ip elde etmeye çalışıyor. Bu ipi de, ilk sahnelerde yatağın yaylarının ne kadar rahatsız edici olduğunu seyirciye yansıtan ses sayesinde Fontaine'in nereden elde edeceğini anlıyoruz. Fontaine'in kapıyı kaşıkla kırmaya çalışırken çıkardığı sesle, ip almaya çalışırken kaşıktan çıkan sesin aynı olmamasına rağmen kaşığın hala bir plan olduğu ifade ediliyor.

Nihayet kaçış planının işlendiği zamana geldiğimizde, filmin başında duyduğumuz tren sesinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha görüyoruz. Fontaine ve hücredeki diğer mahkum birlikte kaçarlarken, yürüdükleri zeminin çakıl taşlarından oluşması nedeniyle yürürken ses çıkarıyorlar. Bu sesin gardiyanlar tarafından duyulmaması gerektiğinden Fontaine ve diğer mahkum, trenin hapishanenin yakınından geçmesini bekliyor ve trenin geçtiği esnada harekete geçiyorlar. Böylece trenin sesi sayesinde kendi çıkardıkları sesleri duyulmamış oluyor. Sonuç olarak Fontaine kaçmayı başarıyor ve özgürlüğüne kavuşuyor.

Sadece ses dizaynına bakarak bile bu filme hayran olmak mümkün. Bir hikaye anlatılırken ses dizaynı ancak bu kadar uygun ve düzenli kullanılabilir. Duyulan her ses bir duyguyu, bir durumu tarif ediyor. Hayran olmamak mümkün değil...

Melike Çan

AN AUTUMN AFTERNOON (YASUJIRO OZU,1962)

Dul ve yalnız bir babanın, yalnızlık korkusu ve Japon kültüründe genç kızların erken evlilik telaşı... Aslında bütün hikaye, bu babanın küçük oğluyla ve evlilik çağındaki kızıyla olan yaşamını işliyor. Ozu, ölmeden önceki son filminde bu duyguları kendisiyle özdeşleştirerek hem Japon aile yapısını ve hem de bir babanın duygularını en saf haliyle izleyiciye sundu.

Hikaye, üç eski arkadaşın yeniden bir araya gelmesiyle başlar. Bir araya gelerek küçük toplantılar düzenlerler. Bu küçük toplantıları yaptıkları sırada arkadaşları babaya, her fırsatta kızının evlilik için yaşının her geçen gün geçtiğini söyler ve eğer yaşı daha da geçerse evde kalacağıyla ilgili endişelerini dile getirirler. Bu sohbetler, sekreterinin evlendiğini gören babanın, kızıyla ilgili aklını bulanıklaştırmaya başlar. Eğer kızı evlenirse yalnız kalacağından korkmaktadır. Küçük oğlu da eninde sonunda evlenecek ve yapayalnız kalacak. Bunun sebebi, Japon kadınları esas olarak evlerin kontrolünde olduğundan ve aile ile ilgili her şeyden sorumlu olduğundan, erkeklerin evde bir kadın olmadan hayatlarını yönetemeyecekleri ve idare edemeyecekleri mesajının filmin içinde verilmek istenmesindedir.

Şahsen bu filmin Japonya'nın kültürel özelliklerini ve II. Dünya Savaşından sonraki modernleşme çalışmalarını gözlemlemek için çok iyi bir örnek olduğunu düşünüyorum. Mesela, filmde çoğu karakterin gittiği bir bar var. Bu barda, Amerika markalı biraları veya Avrupa ülkelerinden ithal viskilerin, geleneksel Japon içkisi olan "Sake"ye tercih edildiğini görebiliriz. Ya da büyük oğul olan Kochi'nin golf tutkusu, batılılaşmaya örnek olarak verilebilir. Bunların dışında yine oldukça göze çarpan bir diğer örnek ise Kochi'nin evliliği diyebiliriz. Filmde Kochi'nin eşinin evlilikteki dominant kişi olması ve parayı nereye harcayacağı gibi konularda hem sorumlu hem de sözü geçen taraf olması, Ozu tarafından bir adam için küçük düşürücü ve aşağılayıcı bir sahne olarak resmedilmiş. Yönetmen film süresince bu tarz modernize değişiklikleri alaycı bir şekilde eleştirmeyi sürdürmüştür.

Ozu, bize bir bakıma nesiller arası farklılıkların başlangıcını göstermek istemiştir. Örneğin, büyükler Tatami hasırlarının üzerinde oturup Sake içerken, gençler oturup viski içmek için bar taburelerini tercih ediyorlar. Aynı zamanda şehir yaşamının gereksinimlerinin de değiştiğine şahit oluyoruz. Filmde karakterlerin kıyafetleri geleneksel kimono gibi kıyafetlerden daha farklı olarak, daha batılı ve modernize resmedilmiş. Geleneksel kimono giyen karakterler yalnızca Michiko ile garson kızlardı. Fakat bunların

Ozu, bu filminde sadeliği ve anlaşılabilirliği tercih etmiş. Basit bir aile draması. Önceki filmlerinde de yaptığı gibi masa etrafında oluşan sıcak sohbet ortamı boyunca toplumsal mesajlar iletmek, yönetmenin alışılmış tekniklerinden biridir. Masaların etrafında kullanılan geleneksel Tatami matlar, yapılan bu sohbetler ile bize geleneksel atmosferi vermekte oldukça başarılı oluyor ve tüm filmin 'kavramlarının' geliştiği yer, her zamanki gibi bu ortam oluyor. Ozu, özellikle karakterlerinin bir şeyler içmek için bir araya gelip sohbetlerinin tadını çıkardığı sahneler yaratmayı seviyor.

Bu film, Ozu'nun renkli filmlerindedir. Renk kullanımını oldukça çekici ve batı tipinden çok uzaktır. Neredeyse her çekimde, çok açık olmasa da renk paletinde kırmızı veya turuncu tonlarında renkler görüyoruz. Belki arka planda, belki önde, veya bir nesne olarak. Bu renklerin hiçbir anlamı olmasa da çekimi zenginleştiriyor ve bir alan derinliği yaratıyor. Bu renkler, 3D'nin gösterişini taklit etmek için kullanılmıştır.

Filmde solma, çözülme veya silme teknikleri yerine temel kesimler kullanıyor. Anlatı sahneleri arasında noktalama ve bağlantı sağlamak için sahne ve şehrin mimarisini gösteren montaj dizisi kullanılıyor. Yönetmen bu tekniklerle günlük bir diyalog yaratarak bize gerçeği, mümkün olan en doğal ve sade şekilde veriyor.

Bu filmle, farklı ama aslında çok da bizlere uzak olmayan duyguları hissedebiliyoruz. Bir kızın hayatındaki zor ikilem ve bir babanın yalnızlığı. Öyle ya da böyle sonunda kazananı olmayan bir hikaye olması, hikayeyi fazlasıyla gerçekçi kılmış. Kızının, ondan hoşlanan başka bir adama karşı hisleri olsa da her şey için artık zamanın çok geç olması ve kızın kaderine razı olarak bir başkasıyla evlenmesi, birçok kişinin şahit olabileceği bir gerçekçilik yakalamıştır. Ayrıca Ozu, anlatıyı Mochiko'dan çok babaya ve arkadaşlarına adamıştır yani Mochiko'nun aslında kendi hayatı hakkında fazla söz sahibi olmadığı mesajı da anlatı yolu ile verilmiştir.

Filmin sonunda Mochiko nihayet evlenir. Ancak babası onu evlendirmek için o kadar çaba harcamasına rağmen, onun evlenmesinden hiç de memnun değildir. Gittiği bardaki barmen bile, çok üzgün ve sarhoş görünen babaya, yakın biri kaybedip kaybetmediğini veya buna benzer bir şey olup olmadığını soruyor. Babanın cevabı ise, "Onun gibi bir şey" oluyor. Bu sahneyi bizler izleyici olarak derinden hissettik ve hikayenin gerçekten en üzücü kısmı olduğunu söyleyebilirim. Kızının evliliğini babası, kendisi için bir cenaze töreni olarak görüyordu. Ve sonunda Ozu, yalnızlığını ifade ettiği bir sahne çekerek 35 yıllık kariyerine tek bir sessiz çekimle final yapıyor. Bu sahne insanlığın ebedi yalnızlığı karşısında kelimelerin yararsız olduğunun bir temsili oluyor.

Özetlemek gerekirse, film ilk bakışta çok basit görünüyor olabilir. Ancak bu şaheseri, toplumsal mesajları bu kadar basit ama oldukça derinden iletme biçimi nedeniyle çok sevdim. Bir yanda Japon aile yapısı ve kültürü hakkında bilgi edinebilmek, diğer yandan Ozu'nun aile hikayelerine ve yalnızlığına olan bağlılığını kavrayabilmek için harika bir film. Filmlerini ilk kez izliyorsanız, sahneleri çekme şekli belki sizlere sıkıcı görünebilir ancak onu anladıktan sonra durgun kamerasında huzuru bulabilir ve dünyayı kendi objektifinden gördüğü gibi görebilirsiniz.

Sara Temoçin

ROME, THE OPEN CITY (ROBERTO ROSSELLINI, 1945)

Rome, The Open City, 1945 Roberto Rossellini tarafından yönetilen dramatik bir savaş filmidir. Film, 1944'te işgal altındaki Roma'da yaşayan insanların hikayesini konu alıyor. Bu film, neo-gerçekçilik hareketinin başyapıtlarından biri olarak bilinir. Ayrıca filmin bir de belgesel özelliği var. Belgesel özelliği kazanmasının sebebi, filmin senaryosunda Rossellini ve Sergio Amidei'nin savaş günlerinde kaydettiği notların yer almasından kaynaklanıyor. Rossellini, işgal döneminde "Rome, Open City" filmi çekmeye başlamıştı. Yani filmi izlerken, nazi baskısının gerçek ve korkutucu yönlerini sanki bizzat yaşıyormuş gibi hissediyorsunuz. Umutsuzluğu, korkuyu derinden hissediyorsunuz.

Rossellini bu filmi çekerken stüdyoları değil sokakları kullanmıştır. Çünkü 2. Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'nın ekonomisi kötüleşince ülkede yoksulluk hüküm sürmeye başlamıştı. Rossellini de işgalden hemen sonra bu filmi çekmeye karar verdiğinde prodüksiyon, oyuncu kadrosu vb. İçin bütçesi yoktu. Bu sebeple oyuncu kadrosunu sıradan insanlardan oluşturmuştu. Aslında oyuncuların gerçek kişilerden seçilmesi de anlatıyı güçlendirdi diyebiliriz. Çünkü oyuncular eğer yaşanan şeylerin bir parçasıysa, bunu yansıtmak için çok iyi bir oyuncu olmalarına gerek yoktur. Bu zor zamanları yaşayan her insan oyunculukta iyi olabilir. Özellikle hikayesini dünyaya anlatmak isteyen her oyuncu en iyisidir... Ayrıca, tıpkı oyuncular gibi mekanlar da gerçek mekanlardan oluştu ve film boyunca stüdyo ışığı hiç kullanılmadı. Filmdeki sesler de filme sonradan eklendi. Tüm bu olumsuzluklar yepyeni bir sinema konsepti yarattı. Sinemada anlayış ve anlatıma birçok yenilik getirdi. Yeni anlatım artık oldukça sadeydi.

Film, Roma'nın yaşadığı zor zamanları açıkça gösteriyor. Yıkık sokaklarda çekilen sahneler de durumun ciddiyetini göstermekte. Film izlerken hiçbir şey hissetmemek mümkün değil. Her köşede, her detayda bir hikaye var. Seyirciyi etkileyen bir diğer şey de filmde gerçek sahnelerin de kullanılması. Örneğin, bir Nazi'nin sokakta yürüdüğü sahne gerçek bir sahne. Bunun gibi sahneler bize hikayeyi anlatmanın yeni konseptle ne kadar değiştiğini gösteriyor. Ve Roma, Açık Şehir filmine dikkatle baktığımızda, harap olmuş sokaklar dramatik bir atmosfer yaratsa da Rossellini'nin söylemek istediği şeyin aslında isyancıların zaferi olduğunu görüyoruz. Filmdeki bu zafer inancı ve umudu, çocuk olarak sembolize ediliyor. Örneğin, Don Pietro idam edilmek üzereyken, çocukların ıslık çaldığını görüyoruz. Bu ıslık, direnişin sembolü haline gelen bir sestir. Bu sahneyi izlerken çok fazla duyguyu bir anda hissediyoruz. Bu duygular arasında ön plana çıkan duygu umut duygusu oluyor. Film aynı zamanda yoksulluktan muzdarip insanların zorlu hayatına da değiniyor. Fırının yağmalanması gibi insanlığın yok olduğu bir durumda, insanların ekmek almak için birbirlerine düşmesi, savaşın vahşetini açıkça göstermektedir.

Bu film, yoksulluk, umut, cesaret ve inancın filmidir. Bu film Roma hakkında olsa da bugün de hala var olan savaşların etkilerini görmemizi sağlıyor. Bu film tüm insanlığı ilgilendiren, yaralayan bir filmidir.

BREATHLESS (JEAN-LUC GODARD-1960)

Breathless filmi Godard tarafından Truffaut'un bir gazete makalesine dayanan fikriyle benzersiz bir tarzda yaratılmıştır. Bu film Fransız Yeni Dalgasının başyapıtlarından biri olarak bilinir. Film, Fransa'yı İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra daha iyi tanımamıza yardımcı olmaktadır.

Godard'ın ilk uzun metrajlı filmi olan bu filmde dönemin zorluklarından dolayı prodüksiyon eksikliği var. Bu filme prodüksiyon için bütçe ayırılamaması, yeni bir Fransız dalgasının oluşmasına neden olmuştur. Godard, prodüksiyon eksikliğinden dolayı bazı sahnelerde kamerayı bir tekerlekli sandalyeye sabitleyerek filmi çekmiştir, veya bir el kamerası kullanmıştır. Aslında film yapımı sırasındaki bu tür engeller Godard'ın daha başarılı olması için harika bir fırsat doğurmuştur. Çünkü "yeni dalga" denen bir akım ortaya çıkmıştır.

Bu film, başarılı şeylerin kurallara bağlı kalınmadan yapılabileceğini göstermektedir. Öyle ki, filmin kurgusu da diğer filmler gibi holistik değildir ve hikaye parça parça anlatılmıştır. Michel'in işlediği cinayet, mesleği, ilgi alanları, Michel'in hayatının detayları net olarak bilinmemektedir. Bu detayları filmin farklı anlarından öğreniyoruz. Filmde hikayenin parçalı olmasıyla ilişkilendirilebilecek teknikler de kullanılmıştır. Ancak hiç denenmemiş veya bugüne kadar pek tercih edilmemiş tekniklerin kullanılması algının biraz zorlaşmasına neden olmuştur.

Örneğin; filmde kameranın açıları keskin değil ve filmde çok fazla jump-cut kullanılmış. Hikayenin holistik bir hikaye olmadığı ve kamera tekniklerinin hikayeye nasıl bu kadar uyumlu olduğunu gözden kaçırmak mümkün değil.

Film, Michel Poiccard'ın bir araba çalmasıyla başlıyor. Michel çaldığı arabayla yolda giderken kendi kendisiyle Fransa'nın, plajların ve Güneş'in ne kadar güzel görüldüğü hakkında konuşuyor. Daha sonra çaldığı arabada bir silah buluyor ve bulduğu silahla güneşe ateş ediyor. Yani aslında, burada silahın boş olmadığını ve Michel'in birini vurabilme ihtimalinin olduğunu görmüş oluyoruz. Birkaç sahne sonra da, Michel'in araba hırsızları olarak yakalanmamak için bir polis memuruna ateş ettiğini görüyoruz.

Daha sonra Michel, birkaç gece önce birlikte olduğu gazeteci Patricia isimli bir kadını buluyor ve onu kendisiyle beraber Roma'ya kaçmaya ikna etmeye çalışıyor. Ayrıca Michel, Patricia ile konuşurken sürekli sigara içiyor ve bunun nedeni, Michel'in kadının üzerinde baskın bir etki yaratmak istemesi. Michel Roma'ya gidebilmek için arkadaşlarından para bulmaya çalışıyor. Bu esnada polisler, Michel'in peşindeler ve onu kovalıyorlar. Ancak Michel, polislerin onu kovaladığını bilmiyor. Bu noktada sahnenin sonunda iris shot tekniğinin kullanıldığını görüyoruz. Bu teknikle seyircinin dikkatinin sahnedeki belirli bir öğeye odaklanması hedeflenir. Ve bu sahnede, ekranın polislerin olduğu yere doğru yavaşça karardığını görüyoruz.

Patricia, Michel ile Roma'ya gitmeyi kabul ediyor ve birlikte yasadışı yaşamlarına başlıyorlar. Birlikte araba çalışıyorlar, Michel'in arkadaşlarıyla buluşuyorlar, vb. Hem sıradan hem de farklı bir çift olmayı başarıyorlar. Ama bir süre sonra Patricia, Michel'i polise ihbar etmeye karar veriyor. Bu, seyircinin hiç beklemediği bir durum. Seyircinin hiç beklemediği bir başka durum daha var ki o da Patricia'nın Michel'e onu polise ihbar ettiğini söylemesi. Godard bu şekilde seyirciyi şaşırtmayı başarmıştır. Üstelik böyle bir durumda bir katilin onu ihbar eden kişiye kızgın olması beklenirken, Michel, Patricia'ya kızmıyor. Hatta bulunduğu yerden kaçmak için vakti varken kaçmaya bile çalışmıyor, sadece Patricia'nın bunu neden yaptığını merak ediyor.

Geçen sürenin sonunda, Michel polis tarafından vuruluyor. Michel'in vurulmasının ardından aklımıza Patricia'nın ünlü bir yazara soru sorduğu bir sahne geliyor. Patricia yazara "hayatında en çok istediğin şey nedir?" diye bir soru soruyor ve yazar, "ölümsüz olmak ve sonra ölmek" diye yanıtıyor. Öyleyse, filmdeki bu cümlenin anlamına bakarsak, ölümsüz olan ve sonra da ölen kişi Michel'dir. Çünkü Michel yakalanacağını biliyor ama kaçmayı düşünmüyor. Ve Michel'in Patricia'ya söylediği cümle, "yorgunum, uyumak istiyorum" şeklinde oluyor. Bu noktada, belki de Michel'i kurtaran kişi Patricia olmuştur diyebiliriz.

Son sahnede ise Michel'in kendi tarzıyla Patricia'ya gülümsediğini görüyoruz. Patricia da önceki sahnelerden gördüğümüz, Michel'e özgü bir dudak hareketiyle ona cevap veriyor. Genellikle filmlerde bir karakter öldüğünde öfke ya da acı hissi ön plana çıkar. Bu filmde bu tür duygular öne çıkmıyor. Bu filmde duygular, kullanılan teknikler kadar farklı, karakterler özgün. Örneğin, Michel aslında bir katil, ancak buna rağmen, filmlerde görmeye alıştığımız katiller gibi değil. Michel karakteri her şeyi normalleştiren bir karakter. Filminden bir alıntıyla özetleyecek olursak. "Muhabirler haber verir, hırsızlar soyar, katiller öldürür ve aşklar sever."

Melike Çan

RENKLİ KARANLIK

Çok renk var etrafında,
Kiraz ağaçları ve küstüm çiçekleri.
Yeşil bir yol uzanıyor ayakların altında,
Kırmızı kadın yürüyor koşar adımlarla.
Beyaz bir tavşan kovalıyor yolu,
Uzattıyor hayali koluyla ruhuna huşu.

Çıglıkların dört duvarın arasında,
Suskunlukların ise bir akılda hapis.
Yabancı sesler konuşuyor etrafında
Siyah kadın uyanıyor uykusundan,
Çıkartıyor kızı en derin kuytusundan.

Biri var sana yardım etmek isteyen.
Yaklaştıkça rüzgarına dayanamayıp gerileyen
Soğuk çiğlerin sardığı yapraklar arasında,
Korumak tek amacı seni zehirli sarmaşıklardan.
Gerçeğin güven vermediği bir yerde duruyor
Senin olmadığın yerlerde ağlayıp susuyor.

Çok renk var etrafında,
Aynı zamanda uçsuz bir karanlıktasın.
Gökkuşağı kalbinin yarısını boğuyor,
Yarisından ise siyah yıldızlara bakmaktasın.
Sana yanlış yolu gösteriyor
Kiraz ağaçları ve küstüm çiçekleri.
Sana dokunduğum anda küsüyorsun,
Baktığımı anda döküyorsun pembe yapraklarını.

Soğuk çiğlerin sardığı yapraklar arasında
Senin olmadığın yerlerde çıgılık atıp bağılıyor.
Küçük kız senin renkli karanlığında kaybolmadan,
Eski seni bulmaya çalışıyor.

Artık neredeyse olmayan birini.

İdil Avan

CAN ACISI

İnci taneleri dökülüyor sen ağladıkça
Maviler bürünüyor kara ufuklara
Düşüncelerinin her biri aynı teknede,
Yol alıyorlar farklı denizlere.
Nasıl mümkün bilinmez,
Bu sır gizlenmez.

Sedefler kuşanıyor yanakların,
Sen gözyaşlarını sildikçe,
Pembe ovalara yıldız düşüyor
Hüznünde küçük bir kız üşüyor.
Elleri yetişmiyor gözyaşlarını silmeye
Nasıl mümkün bilinmez,
Bu yol gidilmez.

Yakamozlar parlıyor gözlerinde
Senin kirpiklerin ıslandıkça
Kestaneler düşmüş irislerine,
Kapandıkça batıyor hislerine.
Kalbinin acısı bir kalbe daha uzanıyor.
Nasıl mümkün bilinmez,
Bu ruh öpülmez.

İnci taneleri dökülüyor sen ağladıkça
Bir can acısı tek bedende yaşanmıyor.
Sevince,
Acıyı hissetmek için ten gerekmiyor.
İnciler sedeflere, sedefler yakamozlara,
Ben sana ve uçsuz umutlara.
Nasıl mümkün bilinmez.
Sevince,

İdil Avan

SÖĞÜDÜN ŞARKISI

“Narkisos yakışıklı bir genç miydi?” Diye sormuş göl. Söğüt ağacı dalları titreyerek “Yakışıklıydı yakışıklı olmasına.” demiş. “Baltası ile ormanda gezindi mi yeri göğü inleyen koca ayakları ezerdi toprağı.” Göl meraklanmış ve sormuş “Ben görebilir miyim onu?” Söğüt burun kıvrarak itiraz etmiş. “Narkisos çok uzun, boyludur, o göremez seni.” Göl usul usul sokulmuş söğüdün suya sarkan salkım dallarına. “Anlat o halde. Nasıldı saçı, sakalı ve gözleri ile ifadesi?” Söğüt, Narkisos’u iki gece ve üç gün boyu anlatmış. Geceler gün, günler gece oldukça daha bir artmış Narkisos’un namı. Söğüt öyle coşkun, öyle ustaca seçiyormuş ki kelimelerini, her gece bir öncekinden daha da büyüleniyormuş göl. Nihayetinde baltası omzunda Narkisos görünmüş. Kıymıklarla kaplı, nasırlı ellerini buz gibi suya sokmak isterken göldeki yansıması ile göz göze gelmiş. Göl telaşa kapılmış, öylesine güzel bir yüzmüş ki dupduru yüzeyine serdiği... Oysa ona eğilen yüz... Narkisos karşısındaki yabancıya bakmaya çalışırken kayıvermiş suyun içine, oracıkta can vermiş. Geçip giden yıllar, artık pastan görünmeyen baltasını da gömmüş toprağı. Söğüt ağacı uzun yıllar yaşamış, uzun yıllar düşmanlarının hikayesini anlatmış.

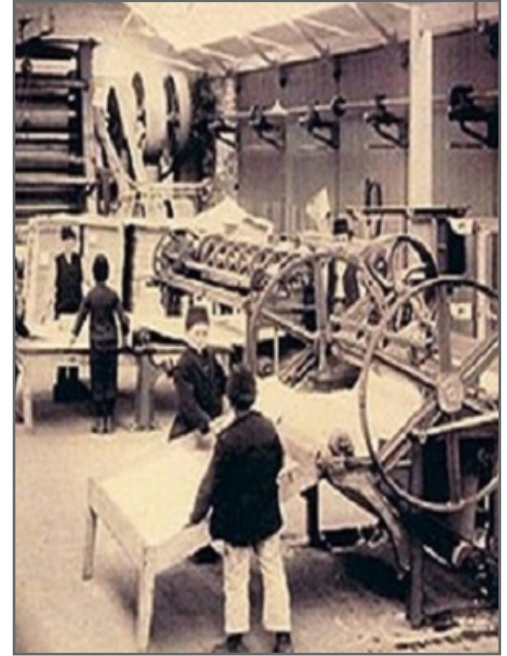
Söğüdün Şarkısı isimli bu kısa öykü, Bedel Deniz Kenet tarafından bir yaratıcı yazarlık çalışması olarak hazırlanmıştır. Öykü yazmaya hevesliyseniz ve yazı pratiklerine ihtiyaç duyuyorsanız, size örnek bir çalışma:

- Kitaplığınızdaki 13. kitabı çekip alın. 13. sayfasındaki , 13. cümleyi bulun ve 13 satırlık bir metin yazın.
- Bu öyküde Paulo Coelho’nun Simyacı isimli kitabının 13.sayfasındaki 13.cümle kullanılmıştır.

Yazar : Badel Deniz Kenet

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA BİZLER GAZETECİ OLSAYDIK NASIL OLURDU?

Bu gazete ”cumhuriyetin ilk yıllarında bizler gazeteci olsaydık nasıl olurdu? ” sorusu üzerine hazırlanmıştır. 1934 te yayınlanan soyadı kanunu inkılabının kabul edildiği günün sabahında kulaklarda duyulan o sesin manşeti seçilmiştir. Burada cumhuriyetin ilk yıllarında olan bir gazeteci gözüyle sade ve günümüz türkçesine daha yakın bir dil ile gazete oluşturmak amaçlanmıştır. Keyifli okumalar dileriz...

Yazar : Emre Karataş

SOYADI KANUNU KABUL EDİLDİ!

RESMİ İŞLERDE KARIŞIKLIKLARA SON

Başkan Kâzım Özalp reisliğinde toplanan Büyük Millet Meclisi Bugün büyük günlerden birini daha yaşadı. Dahiliye bakanı Şükrü Kaya inkılaplarımıza uygun bir şekilde lâkap ve

ünvanların kaldırılması için teklif ettiği kanun Büyük Millet Meclisinde oy birliği ile kabul edildi. Şükrü Kaya Bey teklifini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Arkadaşlar, eski devirlerden kalma bugün demokrasi esasine uymayan bazı lâkaplar, ünvanlar, rütbeler, nişanlar ve madalyalar var. Bunların bir an evvel resmi olarak kaldırılması inkılâbımıza uygun bir hareket olacaktır. Hükümetimiz böyle bir kanun hazırladı. Yüksek huzurunuzla takdim ediyor. Ricamız bunun takdimen, tercihen bugünkü ruznameye alınmasıdır.”

ATATÜRK

Bugün Büyük Millet Meclisinin tarihi kubbeleri çok yerinde verilmiş bir kararın gönüllerde kopardığı büyük sevinçten doğan alkışlarla bir kez daha çınladı. Türk ulusunun on altı yılda sarsılmaz bir inanış içinde uçar gibi giden bir hızla kurtuluş yollarında yürüten en büyüğümüze bugün ulusumuzun vekilleri en doğru, en güzel ve en manalı adını alkışlar içinde vermişlerdir. O türk ulusunun damarlarında dolaşan enerjinin, büyüklüğünün kahramanlığın, dehanın bir özü ve bir anlatışı idi. ATATÜRK kendisinin bu çok yürekten gelen yeni adıyla ulusuna yeni yöntemler veriyor. Dilimizin günden güne kendi öz benliğinde doğru gitmesi bizim bugünden düşünemeyeceğimiz ve belki de kafamızda biçim veremeyeceğimiz büyük ve çok değerli verimler verecektir.

Tarih bize gösteriyor ki bütün uluslar ancak kendi benliğinde doğru gitmekle doğru ve tam değerlerini verebiliyorlar. Artık bugün yaşıyan inkılapçı türk ailesi gelecek nesiller için bir temel taşı olacaktır. Bu yürüyüşün başına Büyük Önderimiz Ulu ATATÜRK'ümüz vardır. Bütün ulus bu yürüyüşe ona karşı olan derin bağlılığıyla anlatılması ve başkaları tarafından anlaşılması mümkün olmayan büyük bir sevgi ile karşıyor. Türk inkılabının belki de en karakteristik ve en ziyade bakılacak noktasıdır. Türk ulusunun onun için sevgisine karşılık olabilecek biricik söz ATATÜRK'tür. Çünkü kendisine verilen bu adın içinde türkün sevgisi, gönlü saygısının özü vardır.

-Elif Tezel

Kendileri pis fakat vicdanları temiz iki hippy kız Halide Edip'in heykelini yıkadı

SULTANAHMET'te Bulunan ve bundan b süre önce meçhul kimseler tarafından dinamitle yok edilmel istenen büyük türk kadının Halide Edip Adıvar'ın toz - toprak içerisinde kalmış büst

Hegeni ve Lena isimlerinde biri İtalyan, diğeri ise Norveçli olan iki turist büstün kime ait olduğunu etraftan sorup öğrendikten sonra toz-toprak içerisinde bulunmasına üzülmüşler ve bir hayranlıl ifadesi olarak yıkayıp temizlemeyi tekrarlamışlardır.

Etraftan su, sabun ve bez bulan iki turist neşe ve zevk içerisinde büstü pırl pırl yıkamışlardır.

SOYADI KANUNU

Büyük Millet Meclisinde Şükrü Kaya'nın sunduğu ve kabul edilen teklifte bulunan bazı maddeler şunlardır:

No.
2525

Kabul tarihi
21 - VI - 1934

BİRİNCİ MADDE — Her Türk öz adından başka soy adını da taşımağa mecburdur.

İKİNCİ MADDE — Söyleyişte, yazışta, imzada öz at önde, soy adı sonda kullanılır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Rütbe ve memuriyet, aşiret ve yabancı ırk ve millet isimleriyle umumî ediplere uygun olmayan veya iğrenç ve gülünç olan soy atları kullanılamaz.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Soy adı seçme vazifesi ve hakkı evlilik birliğinin reisi olan kocaya aittir.

Evliliğin feshi veya boşanma hallerinde çocuk anasına tevdi edilmiş olsa bile babasının seçtiği veya seçeceği adı alır. Koca ölmüş ve karısı evlenmemiş olursa veyahut koca akıl hastalığı ve akıl zayıflığı sebebiyle vesayet altında bulunuyor ve evlilik te devam ediyorsa bu hak ve vazife karındır.

Kocanın vefatına karı evlenmiş veya koca evvelki fıkrada zikredilen sebeplerle vesayet altına alınmış ve evlilik te zeval bulmuş ise bu hak ve vazife çocuğun baba cihetinden olan kan hısnlarından en yakın erkeğe ve bunların en yaşlısına, yok ise vasiye aittir.

BEŞİNCİ MADDE — Mümeyyiz olan reşit soy adını seçmekte serbesttir.

Akil hastalığı ve akıl zayıflığı dolayısıyla vesayet altına alınmış olan reşidin adını babası, yok ise anası, bu da yok ise vasisi seçer.

Soyadı Seçimi Hızlı Bir Yarışı Andırıyor

Memleketin Dört Bir Tarafında Türülü Rekabetler Görünüyor

İzmir wali muavini Fuad Yurdag

İzmir'de herkes soyadı seçmek ve araştırmakla meşgul... Bu verimli yasanın yanibaşında, Türk cemiyetinin çocuklarını bugünden yarına bağlamak gibi özlü bir netice de var. Soyadı seçmekte uğraşanlar çoğu zaman çok kıskanç davranıyorlar. Adlarını nüfus kütüğüne yazdırdıkları halde en yakın tanıdıklarına bile söylemiyorlar. Daha şimdiden aynı ismi taşıyan birçok kişi ortaya çıktı. Bu olanlardan dolayı da resmi işlerde karışıklıklar neden olmakta...

Adliyeler Dolup Taştı

Soyadı Mağdurları

Türkiye’de soyadı kanunu yeni kabul edilmesine rağmen daha şimdiden yüzlerce insan hakaret sayılabilecek, garip isim ve soyadlarına sahip. Çevrelerinde alay konusu edildiklerini belirterek soluğu mahkemede alıyor, isimlerini değiştirilmesini talep ediyorlar. İşte bu mağdurlardan birkaçı:

- Sebahattin Koyun
- Sadık Öküz
- Duran Tekerlek
- Abdül Aziz Ördek
- Aziz Ayı
- Burhan Balta

ATATÜRK: “Büstümü Koyabilirsiniz.”

Atatürk büstlerini her tarafa konulması heykellerinin dikilmesi konusunda hassastı. Gösterişli törenlerde yurdun dört bir yanını büstler heykellerle donatmak belli ki o eşsiz kahramana ters geliyordu. Yaşamı boyunca bu tip davranışları özendirmemiş uygun bulmamıştı. İnsanlar onun fikirlerini özümsemeli devrimlerinin bekçisi olmalıydı. Ancak bu konuda istisnalardan bir tanesini Fenerbahçeliler yaşadı. Fenerbahçe Kulübü’nün 1 Haziran 1934 yıldönümü bayramında stadına ant içerek bir Atatürk büstü koymak için istediği izini bizzat yine Atatürk kabul etmiş ve olur vermişti. Böylelikle Fenerbahçe Stadı Türkiye’de Atatürk’ün büstünün konunmasına izin verdiği tek stat olma özelliği ve onurunu taşımaktadır.

Mecidiye Köyüne Tramvay İşlemeğe Başlıyor

Şimdilik arabalar köye 250 metre mesafeye Şişlinin on beş dakika uzağındaki Mecidiye köyü son seneler içinde çok büyümüş, mamurlaşmış, şehrin güzel bir sayfiye yeri olmuştur.

Mecidiye köylülerin başlıca dertlerinden biri gidip gelme vasıtası olmamasıdır. Köylüler, şişli ile köy arasında ancak bir kilometrelik bir mesafe olduğu için tramvayın köye kadar uzatılmasını istiyorlar, bu olmadığı takdirde tramvay deposundan epeyce ileride hattın nihayet bulunduğu noktaya kadar tramvay işletilmesini rica ediyorlardı. Bu durumdan dolayı tramvay hattının Mecidiye köye kadar uzatılması kararı alındı.

Soyadlarımız

Havadis-i Muvaffakiyet gazetesinde çalışan arkadaşlarımız şu soy adlarını almışlardır.

Emre Beyefendi – Karataş
Begüm Hanımefendi – Gür
İrem Hanımefendi – Çan
Arda Beyefendi – Güven

Melike Hanımefendi – Çan
Yağmur Hanımefendi – Dalaklı
Elif Hanımefendi – Tezel
Badel Hanımefendi – Kenet

Reklam Moran

Cildinizin güzelliğini ve sıhhatını, saçlarınızın intizamını sizlere ancak **Necipbey** krem ve briyantınleri temin eder.

Necipbey
YAĞLI VE YAĞSIZ KREM
VE BRIYANTINLERİ

Neden Aspirin ?

Çünkü ASPIRİN senelerden beri her türlü soğukalgınlıklarına ve ağrılara karşı tesiri şaşmaz bir ilaç olduğunu isbat etmiştir.

ASPIRİN in tesirinden emin olmak için lütfen marka-sına dikkat ediniz.

ASPIRINE
Sachet
Emballage spécial pour 16 Turcs

BAYER

İDAREHANE – Cumhuriyet Sokağı
Telgraf adresi : "Havadis-i Muvaffakiyet"
Telefon : Yazı İşleri için : İst : 1686
Telefon : İdare İşleri için : ,, : 1434
Gönderilen yazılar sahibine iade edilmez

ABONE ÜCRETLERİ

Türkiye için : seneliği 1700. altı

Aylığı 900, üç aylığı 500 kuruş. Ecnebi memleketler için : Seneliği 1600; Üç aylığı 900 kuruştur.

Gazetemiz İlânlardan mes'uliyet kabul etmez.

SUSKUN

Duydun mu suskunların sesini
Küçük bir çocuk sırtlamış yolu
Yolun başından duydum sesini
Başı eğik bitmiş yine yolu.

Kaldır başını yükselt sesini
Hor görenler utansın yolunu
Yolun sonunda duydum sesini
Adımların gözyaşıyla dolu.

Merdivenlerde bir ayak sesi
Hüzünden sular içinde yolu
Belki arkada kaldı annesi
Işığın en beyazından yolu.

Kaldır başını al nefesini
Çok görme semanın gül yüzür
Semada bir bahar esintisi
Çağrı değil mesaj aç gözünü

Merdivenlerde güvercin sesi
Sulardan denizler çıkagelmiş
Gülüşiyle yuttu denizleri
Denizlerden bulutlar yükselm

Her gün aynı saatlerde suskun
Sırtında hayatının yarısı
Elinde bir paket yarabandı
Güler yüzlü suskun delikanlı.

Arda Çağan Güven

KÖRPE

Zamansız büyümüş ağacın
Zamansız düşmüş mevyesi gibiyim
Düşmüş, yuvarlanmış, yol almış...
Bir çınara rastlayıp gölgesine dayanmış
Derin bir soluk almış çocuk gibiyim...

Kızarmamış çehreyi kim toplar ki?
Neye inandım da salıverdim kendimi
Dalımda bıraktım inandığım tüm düşleri...
Zamansızlar gibi, yitip gidenler gibi,
Toprakla bir olmuş umutsuz kar gibiyim...

Şimdi ise yabancı otlar bitti ayalarımda
Dokunduğum hülyalar kavuştu yaşlarına
Şevkatim ise yem oldu kargalara...
Geriye kalanlar biraz öfke biraz kibir,
Her şeyle pişman dilencinin biri gibiyim.

Arda Çağan Güven

CAM BARDAK

Çalışma masamın en köşesinde
Tozlanmış eski püskü bir cam bardak
Dudak izleri hala köşesinde
Hatıra kalmış eski bir cam bardak
Kapanış.

Size göre yarısı boş olsa da
Yarısı doluydu cam bardağımın
Kalan yarısı dolmuyor olsa da
Yarısı doluydu cam bardağımın
Minnet.

Şimdi de çok susadım cam bardağım
Ancak sen de bitmişsin cam bardağım
El atsam daha da tozlanacaksın
Ama kendinden de dolmayacaksın
Umut?

Doluşuna kanıp durmadan içtim
Cezasını çekiyorum bardağım
Örümceğin ağlarına takıldım
Su olmadan maalesef çok sakarım
Yorgun.

Söylediklerim yankıdan ibaret
İnancım ise kırılmış bir ayna
Boş sözlerim susuzluktan ibaret
Beklentilerim ruhum gibi âmâ
Kapanış.

Arda Çağan Güven

DUYULAN NOTLAR

Son seslenişi, iflahı kesilmeden dil dudak dinlenmiş gibi bekliyorum. Neyi beklediğimi bilmeden, konuşuyorum öyle kendimle. Hani olur ya yürürsün; ağırlığını taşıyamadığın düşüncelerin dizlerinde, ne yana gideceğini bilmeden öylece yürürsün. Uzaklarda bir köy vardır, ne ağıtlar dizilir oraya. Bir de işte yazdıkları milyarlarca konuşulmuş; aslında bir satır ezberlenmeyen, buruşturulup bir kenara bırakılmış, ak pak kalemler. Satır aralarından bulaşan; merhamet duygusu öncesi çocukların da hayalleri, masalları vardı. Kahramanları vardı onların, kumdan kaleleri... Bilirlerdi sevmeyi; yüceltmeyi, korumayı bilirlerdi, güven duymayı da. Önce en sevdiği çizgi filmleri aldık ellerinden ya da her şeyin bir sonu olacağını böyle gösterdik onlara. Şekeri alınsa çığlık çığlıktı çocuklar, parktan da gelmek istemezlerdi. Yeşil bir yaşam alanı bırakmadık onlara, doya doya oynasınlar diye. Sahi doğmayan çocukları nasıl ağlattık?

Bir çocuk tanıdım ben: balonları sevmezdi. Kim olduğunun, nerden geldiğinin ne önemi var? Önemli olan ne hissettiği, ne düşündüğüydü. Her çocuğa sorulur değil mi “ Büyüyünce ne olacaksınız.” O doktor olmak istemezdi, kan tutarmış, öyle derdi. Oyuncak tabancası, tüfeği de yoktu. Asker de olmak istemezmiş; doğum günlerinde barış dileyen bir çocuk, Sanata pek meraklıydı: böyle iz bırakmak istemiş kin nefret nedir bilmeden. Şimdi anlıyorum ki koşturup oynamak istemiş, çocuk olmak istemiş. Çocuk dediğin; Düştüğü için canı yanmalı, mahallede oynarken bir evin camını kırdığı için azar işitmeliydi. Kir yalnızca üstünde ve boyalarında olmalıydı. Çocukların palyaçolar hakkındaki fikirlerini duymuştum da, bir çocuk neden balonları sevmezdi ki! Kendimden pay biçiyorum: rengârenk balonlar gözüme o kadar hoş gelirlerdi ki. Sonra da gökyüzüne salıverirdim, özgürlüğü benim avuçlarımda solmasın diye. O salınır gider, ben onu izlerdim... O, en çok da balonları sevmezdi; korkarmış patlayınca, bomba sanıp. Yaşı bunun ağırlığını taşımayacak kadar küçük ama ellerini başının üstüne koyup, kendi kendini koruyacak kadar büyüktü benim için. Gerçek olmadığını anladığında ise, yine aynı elleriyle yüzünü kapatıp hıçkırıklara boğulurdu çocuk: Savaş sonrası yıkımlardan biri. Bir savaş çocuğu belki...

Basit düşünelim; çiçeklere sonsuz kıymet verip, en sevdiklerimize hediye ettikten sonra; bir damla canlarıyla üstlerine basıp geçtiğimiz, bu sonsuz nefrette çocukları nasıl koruyalım? Ne oldu da böyle yozlaştık. İnsanlar işsiz, çocuklar işçi. Böyle bir dengenin içindeyken; Çorak bir toprağa benzetiyorum, içinde yaşadığımız dünyayı. Onun için, saksı saksı çiçek yetiştiriyoruz. Yaptıklarımız bir elin parmağını geçmez; yavaş yavaş, öğütüyoruz kendimizi. Bazen bir hayvancıktan görüyoruz, insanlardan görmediğimizi. Hobbesin de dediği gibi “İnsan insanın kurdudur.” Hayvanlardan en sevdiklerimiz; inek, tavuk, balık...

Yazmadan önce gayet gündelik işlerimle meşguldüm, bir haber kanalı açmamışken ya da elimde gazete yokken bu böyle. Hayatın gerçekleri suratıma bir şamar olarak inse de; acı kadar mutluluk göremiyordum, yoksul insan kadar varlıklı insan da. İki kutuplu dünya düzeninde, adaletsiz bir terazinin üstündeydik. Ya da hileli mi? Güzel gelişmeler de olmuyor değildi. Belki de bulunamamazlık ona bu kıymeti veriyordu. Velhasıl biz sözü şöyle bitirelim: bir bağdan veya bahçeden, sadece bahçıvan sorumlu değildir; Çocuklardan da, sadece aileleri ve öğretmenleri sorumlu değil. Çocuk diyorum hep, belki ben büyüyemedim. Yalnız bildiğim bir şey varsa, herkes çocuktur veya çocuk olmuştur: ”Bu nedenle de çocuklar her türlü şiddet ve istismardan korunmalıdır.” Bunu da bir büyük insan söylemişti.

Bundan sonra ne olacak? Benim istediğim; her çocuk bayramında olduğu gibi, bir arada olmak. Tasviri vardır bunun, tüm dünya el ele. Bunu bugünümüze uyarlarsam; buraya bir sonuç bırakıp, sizi okuduklarınızla baş başa bırakacağım. Medeniyet dediğin: sadece tiyatroları izlemek ve operaları dinlemek de değildir. Dışarı çıktığınızda, selamlaşmak insanlık dürtüsü; minnet duymak, ‘af etmek’ ve dilemek... Ben görürsem o zamanları derim ki: zulüm zalimi tanısın. O zaman var olsun dört meydanı oluk oluk akan zenginlik; var olsun gökdelenler ve saraylar... Var olsun içindeki taş duvarlar ve arasındaki insanlar. Var olsun daha nice. Çocuk çocuk kalsın; kadın, erkek ya da sadece insan...

Yağmur Dalaklı

ÖZÜR DİLERİZ

Bir sabah kahvaltısında
Yabani otlar türemiş yatağının dört bir yanında
Gülüşün de sönmüş yeni günün şafağında...

Mermerin birine yaslanmışsın
Aklımda kalmış tek bir fotoğrafın
Şimdi kalbimizde öten bir yazgısın
Bir sabah güneşi, bir bahar esintisi
Gökgürültüsü, hıçkırık sesi...

Bir sabah kahvaltısında
Toplaşmış kurtlar yatağının başında
Dününü almışlar, bugününü de...
Utanmamışlar yarınını da almışlar
Gülüşünün içinde bir yere sıkıştırmışlar
Gözden irak etmişler...
Gönüller feryat...

Deniz kenarında son bir fotoğraf
Gülüşün yaşayacaklarından fazlasıyla uzak
Siyah beyazlarla hatıran paylaşılacak
Bir iki süslü cümleyle sokaklarda yankılanacak
Sonra tekrar üç maymun uyanacak...
Sustum, yuttum, unuttum...

Arda Çağan Güven

SELAM OLSUN

Selam olsun hepinize,
Özellikle günü mişli geçenlere...
Kör bir törpü gibi sözleriniz,
Çölün ortasında akbaba gibisiniz...

Selam olsun hepinize,
Özellikle yalanı lisan bilenlere...
Güvenmiş gibi övdünüz cahili,
Beklenen yarınların hırsızları gibisiniz...

Selam olsun hepinize,
Özellikle tabanını yüksek bilenlere...
Savunmuş gibi sırtladınız zalimi,
Cahilin tarlasında mühendis gibisiniz...

Selam olsun hepinize,
Özellikle kılıfsız minareye gidenlere...
Çakallar gibi çevirdiniz etleri,
Çiftçiden saklanan ahırdaki fil gibisiniz...

Arda Çağan Güven

BEN KADINIM

Ben Münevver'im.

Erkek arkadaşımınla güzel vakit geçirmeyi benim isteğim.
Belki sarılarak bir film izledik, belki birlikte bir yemek yaptık.
Benim birlikte olma anlayışım bedenimden geçmiyordu,
Maalesef benim ruhum ona uymuyordu.
Önce ellerim bağlandı sonra gözlerim karardı.
Etrafımda onun sesi, kaçtığım evden daha karardı.
Vücudum kesildikçe gözlerimdeki perde kalktı.
İsterdim ki gördüğüm beyaz ışık değil, evimin yolu olsaydı.

Ben Özgecan'ım.

Psikolog olup insanlara yardım etmeyi benim isteğim.
Belki bilinçaltımızdaki canavarları yok etmek, insanları iyi biri yapardı.
Evime gittiğimde çok çalışmak, bir gün buna yarardı.
Maalesef o gün evime gidemedim,
Bana dokunurlarken sizi istemiyorum diyemedim.
Önce tatmin oldular bedenimle sonra yaktılar.
Beni öldürmeden önce kesmeyi unutmadılar.
İsterdim ki yok olan şey ben değil, canavarın ta kendisi olsaydı.

Ben Şule'yim.

Çalışıp aileme yardım etmeyi benim isteğim.
Belki geç saatlere kadar kalacaktım, belki geceyi gündüz yapacaktım.
Benim gündüz anlayışım geceye uymuyordu.
Maalesef cansız bedenim yerde yatarken gün doğmuyordu.
Önce beni zevkleri için kullandılar sonra bir çöp gibi attılar.
Suçlarını benim iç çamaşıma bağlayıp,
Sahte intiharına o bağı taktılar.
İsterdim ki günün doğuşunu göreyim, sonsuz bir geceye gömülmeyeyim.

Ben Ceren'im.

Dansımınla insanların kalbine dokunmayı benim isteğim.
Belki ruhum bedenime yansırken, namelerim yankı yapardı.
Benim kalbim bu dünyaya sığmıyordu.
Maalesef bunun için yok olması gerekmiyordu.
Evimin önünde kalbimden bıçaklanarak katledildim.
Beni bulan ablamın gözünde ben hala küçük kardeşiydim.
Katilim bir şey olmamış gibi yürüyüp gitti arkamdan.
Bıraktı ailemi hayallerimden büyük bir acıyla arkamda.
İsterdim ki kalbim iyiliği sarsın, onu benden alan saf kötülük olmasın.

Ben Emine'yim.
Kızıma daha iyi bir hayat sunmaktı isteğim.
Belki zorluk çekerdik belki yokluk.
Ama günün sonunda yine beraber olurduk.
Maalesef benim düşüncelerim eski eşime uymuyordu.
Boğazımdan kanlar dökülürken kızım uyumuyordu.
Ölmek istemiyorum diye bağırdım durduğum yerde,
Tek umudum yardım için uzattığım elimde.
Kızımın çığlıklarına karıştı feryatlarım.
İsterdim ki onu en son gülerken göreyim, akmasın yüzünden gözyaşları.

Ben Pınar'ım.
Yanlış bir ilişkiye bağlı olmamaktı benim isteğim.
Belki geç öğrenmişim gerçeği ama yapabiliydim gerekeni.
Benim onurum onun erkekliğine uymadı.
Maalesef doğrularım benimle yok olan son şey olmadı.
Önce dövüldüm sonra canice öldürüldüm.
Dünyaya sığamadığım yerde bir varile sığdırıldım.
Cesedim terk edilmeden önce ise yakıldım.
İsterdim ki vücudumu kumsalın sıcak kumu sarsın, üzerime yağan bir beton olmasın.

Ben Kadınım.
Ben sayılamayacak kadar çok isimim.
Maalesef ki günümüzde, yalnızca bir sayıdan ibaretim.
Göge yükselmem gerekirken,
Bazıları tarafından toprağa bile layık görülmeyenim.
Bir can dünyaya getirebilirken,
Her geçen gün canice canına kıyılanım.
Ben gösterilmesi gereken saygıyı,
Ben anneyim,
Ben kız kardeşim,
Ben eşim,
Ben arkadaşım.
Olmamalıyım bu bedeni taşıdığım için bir cinsellik objesi.
Duymamalıyım her sokağa çıktığımda öldürülme şüphesi.

Ben Kadınım.
Ben de insanım.
En az senin kadar yaşamayı hak edenim.

bir maviden.
büyüyorsunuz!
düşüyor.

UÇTU güvercinlerin en beyazı: İzin çıktı seni sevmem!
Sessiz pencerede sallandı sessiz kapı.
Sessiz ağaç, adım attı sessiz odaya.
Sanki burada kalmıyormuşçasına yakındasın şimdi.

Elimden alıyorsun büyük çiçeği:
rengi ne beyaz, ne kırmızı, ne mavi – alıyorsun yine de.
Nerede hiç yoktuysa artık hep orada kalacak.
Onunla kalacağız, hiç olmadığımıza göre.

GEL SEN DOĞAYA

#GÖN- LÜNÜ VER

O HER ZAMAN
KARŞILIĞINI VERİR.

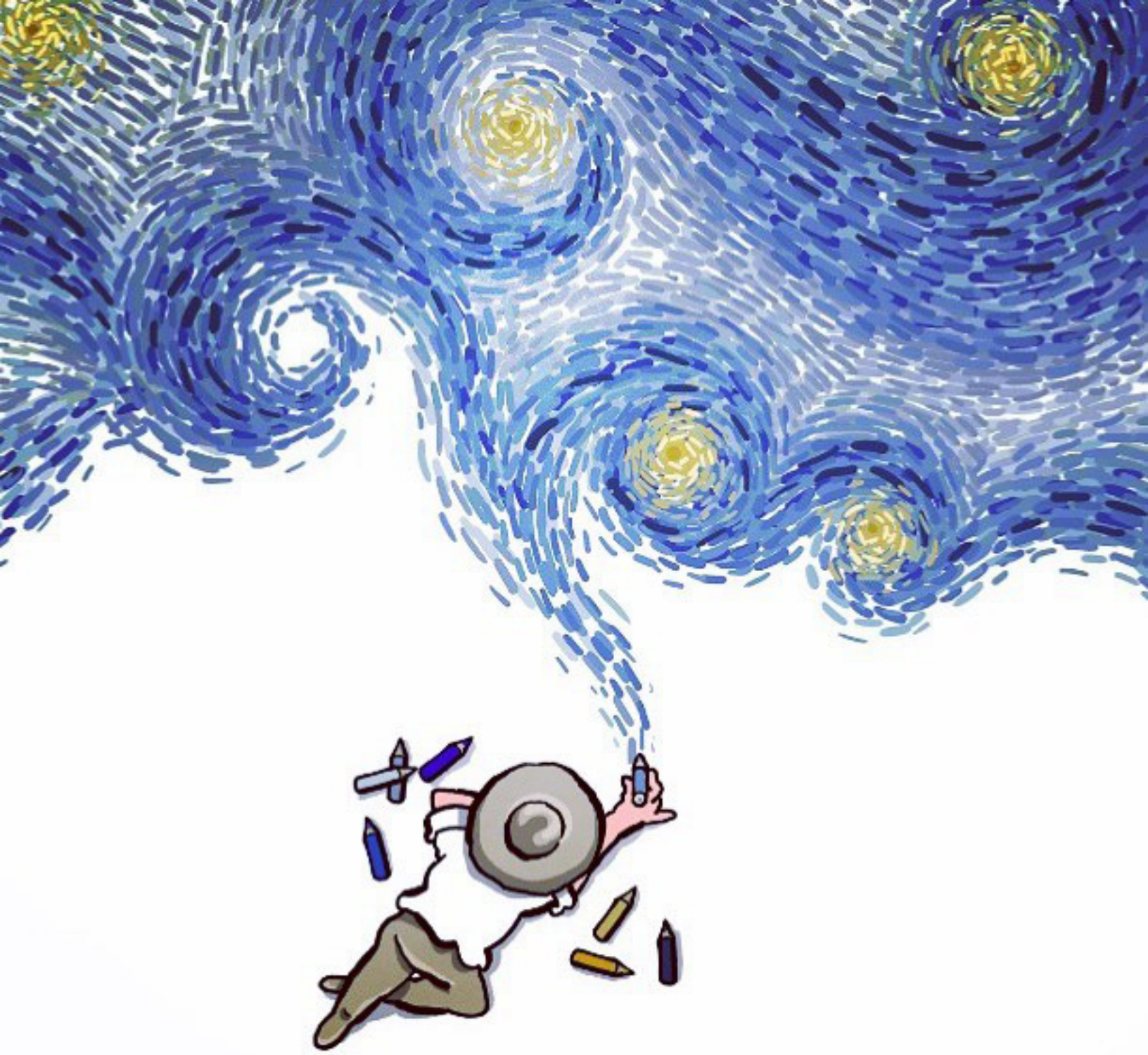

HEDEF **1 MİLYON** GÖNÜLLÜ
tema.org.tr/gonullumuzolun

Meftun.Art

59

“Her zaman henüz yapamadığım bir şey yapıyorum, nasıl yapıldığını öğrenmek için”

- Vincent van Gogh